

Briselē, 27.10.2015.
SWD(2015) 205 final

PART 1/3

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

Eiropas standartizācijas rokasgrāmata Savienības likumdošanas un politikas atbalstam

I DAĻA

Komisijas standartizācijas pieprasījumu loma Eiropas standartizācijas organizācijās

Saturs

0. IEVADS	3
1. MĒRĶI	4
2. EIROPAS STANDARTIZĀCIJAS NOZĪME EIROPAS SAVIENĪBĀ	5
2.1. Atsauces dokumenti, ar kuriem nosaka un īsteno Savienības standartizācijas politiku.....	5
2.2. Atzītās ESO.....	7
3. KOMISIJAS STANDARTIZĀCIJAS PIEPRASĪJUMU NOZĪME	8
3.1. Standartizācijas pieprasījuma jēdziens.....	8
3.2. Standartizācijas pieprasījums kā īstenošanas akts.....	10
3.3. Sekas, ko rada neatbilstība standartizācijas pieprasījumam.....	11
4. KOMISIJAS PIEPRASĪTAS EIROPAS STANDARTIZĀCIJAS DALĪBNIEMI	11
4.1. Regulā atzītie galvenie dalībnieki.....	11
4.2. Komisijas pienākumi.....	12
4.3. Dalībvalstu pienākumi standartizācijas darba laikā.....	13
4.4. ESO pienākumi.....	14
4.5. ESO dalībnieku, tostarp VSI, pienākumi.....	14
4.6. Savienības finansēto Eiropas iesaistīto personu organizāciju pienākumi.....	15
4.7. Rūpniecības nozares pienākumi.....	16
5. STANDARTIZĀCIJAS PIEPRASĪJUMA IZDOŠANAS NOSACĪJUMI	16
5.1. Standartizācijas pieprasījumu ikgadējā plānošana.....	16
5.2. Standartizācijas pieprasījuma izdošanas pamatnosacījumi.....	17
5.3. Ar Eiropas standartizāciju saistītie priekšdarbi un papilddarbi.....	20
5.4. Jomas, kurās var izmantot standartizācijas pieprasījumus.....	20
5.5. Jomas, kurās jāizmanto standartizācijas pieprasījumi.....	22
6. STANDARTIZĀCIJAS PIEPRASĪJUMA TVĒRUMS, PIEPRASĪTĀ DARBA PROGRAMMA UN SPĒKĀ ESĪBA	23
6.1. Standartizācijas pieprasījuma tvērums.....	23
6.2. Pieprasītās darba programmas un grozījumi darba programmās.....	24
6.3. Standartizācijas pieprasījuma spēkā esība.....	24
6.4. To Eiropas standartu pārskatīšana, kuri atbalsta Savienības tiesību aktus.....	25
6.5. Ietekme uz standartizācijas pieprasījumiem, kas izdoti saskaņā ar Direktīvu 98/34/EK.....	25

7. ESO SAGATAVOTO DOKUMENTU PROJEKTU ATBILSTĪBAS NOVĒRTĒŠANA	26
7.1. Atbilstības novērtēšanas iemesli un tvērums	26
7.2. Atbilstības novērtēšanas metode	27
7.3. Atbilstības novērtēšanas rezultātu izmantošana	28

0. IEVADS

Šai “Eiropas standartizācijas rokasgrāmatai” ir šādas daļas par standartizācijas pieprasījumiem:

I daļa par to, kāda **nozīme** ir standartizācijas pieprasījumiem, ko Komisija iesniedz Eiropas standartizācijas organizācijām (ESO); šī daļa ir paredzēta Komisijas ierēdņiem un visiem Eiropas standartizācijas sistēmas dalībniekiem;

II daļa par Komisijas standartizācijas pieprasījumu **sagatavošanu un pieņemšanu**; šī daļa ir paredzēta Komisijas ierēdņiem;

III daļa, kurā ietvertas **pamatnostādnes** par standartizācijas pieprasījumu **izpildi**, ko veic ESO; šī daļa ir paredzēta ESO un to tehniskajām struktūrvienībām.

“Rokasgrāmatas” pirmais izdevums tika publicēts 2003. gadā, un tā pirmoreiz tika pārskatīta 2009. gadā. Šajā otrajā pārskatītajā versijā ir atspoguļotas darbības, ko Komisija noteica 2011. gada jūnija paziņojumā “Eiropas standartu stratēģisks redzējums: virzības mērķis — līdz 2020. gadam sekmēt un paātrināt ilgtspējīgu Eiropas ekonomikas izaugsmi”¹, un Regulas (ES) Nr. 1025/2012² par Eiropas standartizāciju (turpmāk “Regula”) prasības. Sākotnējā versija tika sagatavota pēc pieprasījuma, ko Padome izteica 1999. gada rezolūcijā:³

“Padome aicina Komisiju

- nodrošināt, ka jaunās pieejas ietvaros piešķirtie standartizācijas pilnvarojumi tiek sagatavoti precīzi un efektīvi, nodrošinot dalībvalstīm un Eiropas standartizācijas iestādēm pietiekamas iespējas sniegt savu ieguldījumu;
- nodrošināt, ka pilnvarojumu aptvertās standartizācijas darbības tiek rūpīgi pārraudzītas un kopā ar Eiropas standartizācijas iestādēm tiek izskatīti piemēroti pasākumi, lai panāktu pienācīgu progresu.”

Pārskatītajā “Rokasgrāmatā” (tāpat kā Regulā) ņemta vērā arī Eiropas Parlamenta 2010. gada 21. oktobra rezolūcija par Eiropas standartizācijas nākotni:⁴

“Eiropas Parlaments, (..)

15. (..) uzsver, ka Eiropas likumdevējam ir jābūt ļoti vērīgam un precīzam, definējot svarīgākās regulas prasības, un Komisijai ir skaidri un precīzi jāatspoguļo standartizācijas darba mērķi mandātos; uzsver, ka standartu izstrādātāju uzdevumam būtu jābūt tikai tādu tehnisku līdzekļu noteikšanai, kas nepieciešami, lai sasniegtu likumdevēja mērķi, kā arī nodrošinātu augstu aizsardzības līmeni; (..)

¹ COM(2011) 311 galīgā redakcija, 1.6.2011.; skatīt II pielikumu.

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regula (ES) Nr. 1025/2012 par Eiropas standartizāciju, ar ko groza Padomes Direktīvas 89/686/EEK un 93/15/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 98/34/EK, 2004/22/EK, 2007/23/EK, 2009/23/EK un 2009/105/EK un ar ko atceļ Padomes Lēmumu 87/95/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 1673/2006/EK (OV L 316, 14.11.2012.); skatīt II pielikumu.

³ OV C 141, 19.5.2000.

⁴ 2010/2051(INI);
[http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2010/2051\(INI\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2010/2051(INI)).

22. aicina Komisiju pārskatīt un racionalizēt standartizācijas mandātu piešķiršanu ESO, lai iekļautu šajā procesā apspriešanos ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm un rūpīgu analīzi, kas pamato vajadzību pēc jaunas standartu izstrādes darbības, lai panāktu, ka standartu izstrāde ir aktuāla, un izvairītos no standartu un specifikāciju pārklāšanās un atšķirīgu standartu un specifikāciju izplatīšanas; (..)”

Sākotnējā “Rokasgrāmata” galvenokārt attiecās uz standartizācijas pieprasījumiem, kas izsniegti saskaņā ar Savienības saskaņošanas tiesību aktiem tikai par ražojumiem (t. i., saskaņā ar “jaunās pieejas” tiesību aktiem), savukārt šīs pārskatītās versijas tvērums ir daudz plašāks, un tā atspoguļo Regulā izklāstīto pārskatīto Savienības standartizācijas politiku.

“Rokasgrāmatas” I un III daļa neattiecas uz oficiāliem iebildumiem pret saskaņotajiem standartiem un atsauču uz saskaņotajiem standartiem publicēšanu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.⁵

Komisija, sagatavojot pārskatīto “Rokasgrāmatu” (ko tā iesniegusi Standartu komitejai), centās to atjaunināt un tajā atspoguļot ar Regulu ieviestās izmaiņas, kas attiecas uz noteikumiem par Eiropas standartu un Eiropas standartizācijas nodevumu izstrādi attiecībā uz ražojumiem un pakalpojumiem, lai nodrošinātu atbalstu Savienības tiesību aktiem un politikas virzieniem.

1. MĒRĶI

Šā dokumenta mērķis ir nodrošināt kopīgu izpratni par to, kāda nozīme ir standartizācijas pieprasījumiem (“pilnvarojumiem”), ko Komisija iesniedz Eiropas standartizācijas organizācijām (ESO)⁶, un par dažādu dalībnieku uzdevumiem un pienākumiem šo pieprasījumu plānošanā, sagatavošanā un izpildē. Tas ir paredzēts visiem Eiropas standartizācijas sistēmas (ESS) dalībniekiem un īpaši Komisijas ierēdņiem, dalībvalstu un EBTA valstu publiskām iestādēm, ESO, Regulas III pielikumā minētajām organizācijām⁷, valstu standartizācijas iestādēm (VSI) un visām Eiropas standartizācijā iesaistītajām personām.

Saskaņā ar Regulas 1. pantu un 10. panta 1. punktu **Savienība var izmantot Eiropas standartizāciju kā politikas instrumentu, kas palīdz piemērot Savienības tiesību aktus un politikas virzienus attiecībā uz ražojumiem un pakalpojumiem.** Komisija standartizācijas pieprasījumā var pieprasīt ESO izstrādāt “**Eiropas standartus**” vai “**Eiropas standartizācijas nodevumus**”:

- kuros ņemtas vērā sabiedrības intereses un pieprasījumā skaidri noteiktie politikas mērķi,
- kuri ir tirgus virzīti un
- kuri pamatojas uz konsensu.

Pieprasījumā arī **nosaka “prasības attiecībā uz pieprasītā dokumenta saturu un tā pieņemšanas termiņu”.**

⁵ Šie jautājumi tiks aplūkoti citos dokumentos.

⁶ Skatīt Regulas I pielikumu: ESO ir Eiropas Standartizācijas komiteja (CEN), Eiropas Elektrotehniskās standartizācijas komiteja (Cenelec) un Eiropas Telekomunikāciju standartu institūts (ETSI).

⁷ http://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/key-players/index_en.htm.

Ar Regulu ir ieviestas būtiskas izmaiņas standartizācijas pieprasījumu **plānošanas, sagatavošanas, pieņemšanas, apstiprināšanas un izpildes** procesos attiecībā uz iekļautību, pārredzamību un atbilstību pieprasījumā minētajām prasībām. Tā arī nodrošina stabilu tiesisko pamatu pieprasījumu izdošanai jomās, uz kurām neattiecas Savienības saskaņošanas tiesību akti par ražojumiem (t. i., arī par pakalpojumiem), un ar to Komisijai tiek dota iespēja izdot pieprasījumus tādu Savienības politikas virzienu atbalstam, kuros nav pieņemti Savienības tiesību akti, un lūgt ESO izstrādāt Eiropas standartizācijas nodevumus⁸, nevis Eiropas standartus.

Šī “Rokasgrāmata” ir vadlīnijas, kas attiecas uz visiem Eiropas standartizācijas organizācijām iesniegtajiem standartizācijas pieprasījumiem, kurus Komisija pieņemusi saskaņā ar Regulas 10. panta 1. un 2. punktu. Tajā arī izskaidrota Regulas ietekme uz to pieprasījumu izpildi, kuri izsniegti pirms Regulas stāšanās spēkā.

Dažos nozaru Savienības tiesību aktos⁹ var būt īpaši tādi noteikumi par standartizācijas pieprasījumu tvērumu, saturu un pieņemšanu, kuriem šajā dokumentā nav pievērsta īpaša uzmanība.

Šajā dokumentā īpaša uzmanība pievērsta pieprasījumiem par Eiropas standartiem, kas atbalsta Savienības tiesību aktu piemērošanu, lai nodrošinātu saskaņotu “netiešo atsaukšanos”¹⁰ uz saskaņotajiem vai citiem Eiropas standartiem un saskaņotu ar to saistīto procesu īstenošanu.

Pielikumi sniedz pamatinformāciju par standartizācijas nozīmi sabiedriskajā politikā un saites uz galvenajiem atsauces dokumentiem.

2. EIROPAS STANDARTIZĀCIJAS NOZĪME EIROPAS SAVIENĪBĀ

2.1. Atsauces dokumenti, ar kuriem nosaka un īsteno Savienības standartizācijas politiku

Savienības standartizācijas politikas pamatprincipi ir izklāstīti turpmāk minētajos dokumentos.

a) Regula (ES) Nr. 1025/2012 par Eiropas standartizāciju

Minētā regula ir tiesiskais pamats Komisijas pieprasījumiem, ko tā iesniedz ESO un ar ko tā pieprasa sagatavot Eiropas standartus vai Eiropas standartizācijas nodevumus Savienības tiesību aktu un politikas virzienu atbalstam.

⁸ Termins “Eiropas standartizācijas nodevums” Regulas 2. panta 2. punktā ir definēts kā “jebkura cita tehniskā specifikācija, kas nav Eiropas standarts un ko ir pieņēmusi Eiropas standartizācijas organizācija atkārtotai vai ilgstošai piemērošanai; atbilstība tam nav obligāta”.

⁹ Piemēram, Regula (ES) Nr. 305/2011 par būvizstrādājumiem.

¹⁰ Šajā dokumentā:

- “netiešā atsaukšanās” (uz standartiem Savienības tiesību aktos) ir metode, saskaņā ar kuru Savienības tiesību aktos ietver kopīgu atsauci uz precīzi nenosauktiem saskaņotiem vai citiem Eiropas standartiem, kas pieņemti pēc Komisijas pieprasījuma, un pēc tam Komisija publicē precīzas atsauces uz šādiem standartiem *Oficiālajā Vēstnesī* saskaņā ar Regulas 10. panta 6. punktu un/vai nozaru tiesību aktiem;
- “tiešā atsaukšanās” (uz standartiem Savienības tiesību aktos) ir gadījums, kad attiecīgajā Savienības tiesību aktā ir precīza atsauce uz standartu vai tā daļām, kā noteicis likumdevējs.

Tajā skaidri dota priekšroka šo “ESO nodevumu” izmantošanai Savienības tiesību aktu un politikas virzienu atbalstam. Tajā arī izklāstītas procedūras, kas piemērojamas gadījumos, kad saskaņotos standartus izmanto par pamatu pieņemumam par atbilstību tiesību aktu prasībām:

- saskaņoto standartu kvalitātes prasību noteikšana;
- nosacījumi atsauces uz saskaņoto standartu publicēšanai *Oficiālajā Vēstnesī*;
- procedūra, kura attiecas uz formāliem iebildumiem pret saskaņotajiem standartiem un kuras mērķis ir neļaut izdarīt, atcelt, ierobežot vai apstiprināt pieņemumu par atbilstību.

Regulā ir noteiktas ESO un VSI piemērojamas prasības par pārredzamību un iekļautību, lai izvairītos no iespējamām negatīvām sekām, ko rada iesaistīto personu (piem., MVU vai patērētāju) nepietiekama tieša dalība vai pārstāvība standartu noteikšanas procesā vai informācijas trūkums par standartizācijas iestāžu darba programmām. Tā arī nodrošina tiesisko pamatu Eiropas standartizācijas pasākumu finansēšanai.

b) Nozaru tiesību akti

Dažos Savienības nozaru tiesību aktos var būt norāde uz Eiropas standartiem kā brīvprātīgu līdzekli, ar ko var nodrošināt atbilstību tiesību aktu prasībām, vai — dažos gadījumos — kā obligātu līdzekli¹¹ (piem., lai varētu klasificēt reglamentētus priekšmetus). Minētie tiesību akti nosaka pamatu tehniskām specifikācijām, kas sīkāk jāizstrādā Komisijas pieprasītajos Eiropas standartos. Tajos var būt noteiktas arī papildu prasības vai nosacījumi attiecībā uz Regulā izklāstītajiem procesiem, piemēram, attiecībā uz standartizācijas pieprasījumu pieņemšanu, atsauces uz standartu publicēšanu *Oficiālajā Vēstnesī* un iebildumu izteikšanu pret standartiem. Šīs nianse šajā dokumentā nav izklāstītas.

c) Gada Savienības darba programma Eiropas standartizācijai (SDP)

Saskaņā ar Regulas 8. pantu Komisija pieņem gada paziņojumu, kurā norādītas Eiropas standartizācijas stratēģiskās prioritātes, ņemot vērā Savienības ilgtermiņa stratēģijas izaugsmei un citus Savienības politikas virzienus. SDP arī norādīts, kādus Eiropas standartus un Eiropas standartizācijas nodevumus Komisija plāno pieprasīt ESO.

d) Vispārējās pamatnostādnes par sadarbību ar ESO

Vispārējās pamatnostādnes¹² par sadarbību starp *CEN*, *Cenelec* un *ETSI*, Eiropas Komisiju un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociāciju (EBTA) ir izklāstītas politikas dokumentā, un to pamatā ir 1984. gadā izveidotais un 2003. gadā pārskatītais saprašanās dokuments.

Šajā dokumentā partneri apstiprina kopīgu izpratni par Eiropas standartizācijas nozīmi un tās principiem (piem., atvērtību, pārredzamību un objektivitāti) un vēlmī sadarboties, pamatojoties uz minētajiem principiem un atbalstot Eiropas politikas virzienus. Daži no minētajiem principiem pēc tam tika iekļauti Regulā kā juridiskas prasības.

¹¹ Komisijas princips ir sekmēt standartu brīvprātīgu izmantošanu un izvairīties no obligātas atsaukšanās uz standartiem Savienības tiesību aktos.

¹² OV C 91, 16.4.2003.

e) Partnerības pamat nolīgumi (PP)

Regulāri pārskatītos partnerības pamat nolīgumos¹³, kas noslēgti starp Komisiju un ESO, ir izklāstīti kopīgie sadarbības mērķi un administratīvie un finanšu nosacījumi, ko piemēro saskaņā ar Regulas 15. un 17. pantu ESO piešķirtajām dotācijām.

2.2. Atzītās ESO

Lai Eiropas Savienībā varētu veiksmīgi ieviest vienoto tirgu, ne vien pietiekami jāsaņāgo juridiskās prasības, bet arī jāveic citi pasākumi, tostarp jāpiemēro savstarpējās atzīšanas princips un noteikumi attiecībā uz Eiropas un valsts mēroga standartizācijas darbu. Eiropas standartizācijā tiek radīti kopīgi standarti, ko plaši izmanto un atzīst visā Savienībā, un nodrošināts, ka valsts mēroga standartizācija nerada nevajadzīgus šķēršļus tirdzniecībai, kas būtu pretrunā vienotā tirgus pamatnoteikumiem.

Regulā īpaši atzīts, ka ESO un Eiropas standarti ir svarīgi līdzekļi Savienības standartizācijas politikas mērķu īstenošanā. Attiecīgās ESO ir izraudzītas ne vien vēsturisku iemeslu dēļ, bet arī tāpēc, ka tās strādā atbilstoši atzītām procedūrām, kuru mērķis ir sekmēt brīvprātīgu valsts mēroga standartu saskaņošanu.

Kopš Direktīvas 83/189/EEK¹⁴ stāšanās spēkā Eiropas un valstu standartizācijas iestādēm Savienībā tiek piemēroti informācijas apmaiņas noteikumi, lai neļautu rasties šķēršļiem tirdzniecībai. Valstu standartizācijas iestādēm, kas ir ESO partneres, ir kopīga brīvprātīga apņemšanās saskaņot brīvprātīgus valstu standartus, bet tas savukārt ievērojami uzlabo vienotā tirgus darbību.

ESO ir Savienībai piemērotas stratēģiskās partneres vairāku iemeslu dēļ:

- ESO veiktā Eiropas līmeņa darba ietvaros VSI sadarbojas, lai sagatavotu kopīgus Eiropas standartus; tādējādi tiek novērsta valsts standartu izstrāde — šādi standarti varētu radīt tehniskus šķēršļus tirdzniecībai, pat ja valstu tiesību aktos nebūtu ietvertas atsauces uz tiem;
- saskaņā ar ESO iekšējiem noteikumiem VSI ir jātransponē visi Eiropas standarti kā valsts standarti un jāatceļ visi valsts standarti, kas ir tiem pretrunā;
- ESO ir sadarbības nolīgumi ar starptautiskām standartizācijas organizācijām (piem., Vīnes nolīgums starp *CEN* un *ISO*¹⁵, Drēzdenes nolīgums starp *Cenelec* un *IEC*¹⁶, ETSI saprašanās memorands ar *ITU*¹⁷), kas nodrošina, ka Eiropas un tātad arī valstu standartu noteikšanas procedūras ir iespējami saskaņotas ar starptautisko standartizāciju. Šādi nolīgumi ES/EEZ valstīs padara par vislielākajām vienādu starptautisko *ISO/IEC* standartu izmantotājām;

¹³ Regulas 17. panta 5. punkts.

¹⁴ Padomes 1983. gada 28. marta Direktīva 83/189/EEK, ar ko nosaka informācijas sniegšanas procedūru tehnisko standartu un noteikumu jomā. Direktīvā 98/34/EK (OV L 204, 21.7.1998.) ir kodificēta Direktīva 83/189/EEK un tās grozījumi.

¹⁵ Starptautiskā Standartizācijas organizācija.

¹⁶ Starptautiskā elektrotehnikas komisija.

¹⁷ Starptautiskā Telesakaru savienība.

- VSI kā *CEN* un *Cenelec* dalībnieces vai partneres ir ieinteresētas popularizēt Eiropas standartizāciju valsts mērogā, tostarp izplatot Eiropas standartus valsts valodā¹⁸ un sniedzot vietēja mēroga pakalpojumus valsts valodā visām iesaistītajām personām.

Šo iemeslu dēļ Savienības standartizācijas politikā, kas atspoguļota Regulā, liela priekšroka tiek dota Eiropas standartiem kā galvenajām tehniskajām specifikācijām, uz kurām jāatsaucas Savienības tiesību aktos, kad šādas specifikācijas ir nepieciešamas.

To pašu iemeslu dēļ atsauces uz citiem standartiem vai tehniskajām specifikācijām Savienības tiesību aktos būtu jāizdara tikai pēc rūpīgiem apsvērumiem, jo

- dažkārt nav iespējams noteikt, vai šādi standarti vai tehniskās specifikācijas ir izstrādāti saskaņā ar standartizācijas “pamatprincipiem”¹⁹;
- to pieejamība (piem., valstu tirdzniecības un izplatīšanas punktos) var būt ierobežota;
- to pieejamību valsts valodā var ierobežot autortiesības un/vai izmantošanas tiesības;
- tie var nebūt atbilstoši Eiropas Savienībā piemērotajiem principiem.

Eiropas standartiem ir arī īpaša nozīme Savienības publiskā iepirkuma tiesību aktos²⁰, kas nosaka, ka publiskā iepirkuma tehniskās specifikācijas būtu pirmām kārtām jāformulē, atsaucoties uz valstu standartiem, kuros transponēti Eiropas standarti.

Regulas 13. un 14. pantā ir noteikti īpaši noteikumi par to IKT tehnisko specifikāciju identificēšanu publiskā iepirkuma vajadzībām, kuras nav Eiropas standarti vai Eiropas standartizācijas nodevumi.

3. KOMISIJAS STANDARTIZĀCIJAS PIEPRASĪJUMU NOZĪME

3.1. Standartizācijas pieprasījuma jēdziens

Standartizācija ir process, kura pamatā būtībā ir tirgus vajadzības. Arī publiskās iestādes ir šā tirgus dalībnieces, un tās var uzskatīt, ka sabiedriskās politikas īstenošanas atbalstam ir nepieciešamas tehniskās specifikācijas.

Eiropas Savienībā šādas sabiedriskās vajadzības tiek apmierinātas ar standartizācijas pieprasījumu (“pilnvarojumu”), kura mērķis ir aizstāvēt sabiedrības intereses, piemēram:

- iedibināt norunātu veidu, kā panākt atbilstību juridiskajām prasībām veselības, drošības, vides aizsardzības, civilās drošības un sadarbības jomā,
- sekmēt tehnisko attīstību, valstu standartu saskaņošanu vai
- radīt labākus pamatnosacījumus Eiropas rūpniecības nozares konkurētspējai.

¹⁸ Savienība nenosaka ne Eiropas, ne valstu standartu valodu.

¹⁹ Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) atzītie principi standartizācijas jomā, t. i., saskaņotība, pārredzamība, atvērtība, konsenss, brīvprātīga piemērošana, neatkarība no īpašām interesēm un efektivitāte.

²⁰ Direktīvas 2014/24/ES un 2014/25/ES.

Paradumu lūgt ESO sagatavot publisko iestāžu pieprasītās tehniskās specifikācijas ieviesa ar Direktīvu 83/189/EEK. Publiskās iestādes (praktiski Komisija pēc apspriešanās ar dalībvalstīm) standartizācijas pieprasījumā lūdz ESO sagatavot tehniskās specifikācijas, kas atbilst “to” prasībām, lai atbalstītu Savienības tiesību aktu vai vispārējās sabiedriskās politikas īstenošanu. Saskaņoto standartu gadījumā pieprasījuma sākotnējais mērķis ir nodrošināt ESO izstrādāto saskaņoto standartu kvalitāti (sk. Padomes 1985. gada 7. maija rezolūciju par jaunu pieeju tehniskajai saskaņošanai un standartiem).²¹

Standartizācijas pieprasījumā var lūgt nodevumus (piem., saskaņotos standartus) pamatot ar Savienības tiesību aktos noteiktām juridiski saistošām prasībām. Šajā gadījumā ESO, apstiprinot pieprasījumu, apņemas sagatavot tehniskās specifikācijas, kam būtu jāatbilst juridiskajām prasībām (piem., pamatprasībām) un būtu jāparedz augsts veselības aizsardzības vai drošības līmenis vai jāizpilda cits priekšnosacījums, kurš pieprasīts attiecīgajos tiesību aktos.

Standartizācijas pieprasījumā var arī būt lūgti nodevumi, kas nav saistīti ar konkrētiem iepriekš noteiktiem juridiskiem nosacījumiem, piemēram, nodevumi, kas sekmē vispārējo saskaņošanu vai tehnoloģisko progresu. Šādos gadījumos ESO standartizācijas darbā nav jāizpilda nekādi īpaši, Savienības tiesību aktos pamatoti priekšnosacījumi.

Attiecībā uz Eiropas standartiem, kuru mērķis ir radīt kādas īpašas tiesiskas sekas²², likumdevējam tiesību aktos jānosaka stingras prasības, lai aizstāvētu sabiedrības intereses, un standartu sagatavotājiem ir pienākums sagatavot tehniskās specifikācijas, kas atbilst šādām prasībām, kā minēts standartizācijas pieprasījumā, un ņemt pienācīgi vērā vispārāzīto tehnoloģiju attīstības līmeni.

Tāpēc Komisija, izdodot standartizācijas pieprasījumu, nedelegē ESO un to dalībniekiem politiskas pilnvaras, bet gan atzīst to īpašo tehnisko nozīmi šajā procesā. Uzdevumi, ko publiskās iestādes uzdod ESO, ir aprakstīti un pamatoti pieprasījumā, kā arī Regulā un attiecīgajos nozaru tiesību aktos. Šis uzdotais darbs ir tikai tehnisks un attiecas uz privātām organizācijām. Tāpēc specifikācijas, ko ESO sagatavo Savienības tiesību aktu atbalstam, nekad nevar automātiski uzskatīt par atbilstošām sākotnējam pieprasījumam²³, jo par to jāuzņemas politiska atbildība. Komisijai kā pieprasītājai iestādei sadarbībā ar ESO (sk. arī 7. nodaļu) vienmēr jānovērtē atbilstība²⁴ tās sākotnējam pieprasījumam, pirms tā nolēm publicēt atsauces uz sagatavoto standartu *Oficiālajā Vēstnesī* vai atsaukties uz to “citā veidā saskaņā ar nosacījumiem, kas izklāstīti attiecīgajā Savienības saskaņošanas tiesību aktā” (Regulas 10. panta 6. punkts).

Juridiskās prasības, piemēram, tiesību aktos minētās pamatprasības un standartizācijas pieprasījumā minētās prasības, būtu jāformulē precīzi, lai ESO tās nepārprastu un lai politisku lēmumu pieņemšana netiktu atstāta ESO ziņā. Tas ir pamatprincips, kas

²¹ “Lai šī sistēma varētu darboties: — no vienas puses, standartiem jāgarantē kvalitāte, ņemot vērā direktīvās noteiktās “pamatprasības” (..) Saskaņoto standartu kvalitāte jānodrošina ar Komisijas piešķirtiem standartizācijas pilnvarojumiem (..)”, OV C 136, 4.8.1985.

²² Saskaņoto standartu īpašās tiesiskās sekas definē nozaru tiesību aktos, un parasti tās ir “pieņēmums par atbilstību”. Ar šo terminu šajā dokumentā tiek apzīmētas visas iespējamās sekas.

²³ Tas pats princips tiek piemērots gadījumos, kad Komisijas aģentūras izstrādā tehniskās specifikācijas, ko izmanto Savienības tiesību aktos vai ko Komisija apstiprina kā juridiski saistošas.

²⁴ Šajā saistībā Komisija un ESO var apspriesties ar ikvienu, ar ko tās vēlas apspriesties saistībā ar veikto novērtēšanu.

jāievēro, lai personas, kas sagatavo standartus Savienības tiesību aktu atbalstam, varētu sagatavot augstas kvalitātes specifikācijas, jo visi politiskie lēmumi jāpieņem likumdevējam. Šādi lēmumi cita starpā var būt noteiktu ierobežojumu iedibināšana attiecībā uz apdraudējuma ietekmi uz cilvēkiem²⁵ vai (attiecībā uz saskaņotajiem standartiem) pieņēmuma par atbilstību sākuma vai beigu datumu noteikšana. Tāpēc sīki izstrādātas un precīzas juridiskās prasības, kuru atbalstam jāizstrādā tehniskās specifikācijas, ir jānosaka ļoti rūpīgi, ņemot pienācīgi vērā Komisijas vai tās zinātnisko komiteju jau sagatavotos atzinumus.

ESO apstiprinātais standartizācijas pieprasījums būtu jāuzskata par atsauces sistēmu Eiropas standartizācijai, ar ko tiek atbalstīti Savienības politikas mērķi. Pieprasījumi kopā ar Regulu un ESO iekšējiem noteikumiem būtu jāuzskata par standartizācijas pasākumu atsauces dokumentiem, proti, tajos ir paredzētas prasības vai norādes par standartizācijas darbu.

3.2. Standartizācijas pieprasījums kā īstenošanas akts

Saskaņā ar Regulu standartizācijas pieprasījumus pieņem atbilstoši Regulā (ES) Nr. 182/2011²⁶ ("Komiteju procedūras regula") izklāstītajai procedūrai, un tos izdod ar Komisijas īstenošanas lēmumu. Saskaņā ar Regulas 22. panta 1. punktu izveidotā komiteja ("Standartu komiteja") sagatavo atzinumus par īstenošanas aktu projektiem, un šos atzinumus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru. Ja Standartu komiteja ar kvalificētu balsu vairākumu sniedz pozitīvu atzinumu par īstenošanas akta projektu, Komisija pieņem lēmumu un par to paziņo ESO.

Minētā procedūra nodrošina, ka ESO iesniegtajam standartizācijas pieprasījumam piekrīt vairākums publisko iestāžu un ka tas atspoguļo dalībvalstu gribu.

Standartizācijas pieprasījumu nevajadzētu uzskatīt tikai par indikatīvu uzaicinājumu sākt brīvprātīgas standartizācijas darbības; ESO, to apstiprinot, apņemas norunātajā termiņā publicēt skaidri noteiktus nodevumus, kas atbilst pieprasījumā minētajām prasībām.

Ja ESO vēlas lūgt Savienības finansējumu, finansējuma pieprasījumā tām būtu jāievēro standartizācijas pieprasījumā noteiktie termiņi.

ESO drīkst noraidīt standartizācijas pieprasījumu, bet tās nedrīkst noraidīt ražojumu vai pakalpojumu tiesisko regulējumu, kas iedibināts ar standartizācijas pieprasījumu vai kas tajā minēts, vai uzlikt tam veto. Ja visas ESO, kam iesniegts pieprasījums par Eiropas standartu vai Eiropas standartizācijas nodevumu izstrādi, to noraida, uz šā pieprasījuma pamata nedrīkst izstrādāt minētos Eiropas standartus vai Eiropas standartizācijas nodevumus.

Standartizācijas pieprasījumus, kas izsniegti pirms Regulas stāšanās spēkā, turpina uzskatīt par spēkā esošiem orientieriem standartizācijas darbā, ja vien tie nav pretrunā Regulai (sk. arī 6.5. nodaļu). Tomēr, tā kā minētie vecie pieprasījumi nav izdoti kā īstenošanas akti, tos nevar grozīt ar īstenošanas aktiem, kas pieņemti saskaņā ar Regulas 10. panta 2. punktu.

²⁵ Piemēram, Direktīvā 2006/42/EK par mašīnām nav noteiktas trokšņa emisiju robežvērtības kā nosacījums mašīnu laišanai tirgū un ir noteikts, ka šādas vērtības nedrīkst paredzēt arī brīvprātīgos saskaņotos standartos.

²⁶ OV L 55, 28.2.2011.

3.3. Sekas, ko rada neatbilstība standartizācijas pieprasījumam

Gadījumus, kad ESO nespēj ievērot standartizācijas pieprasījumā minētos noteikumus, var iedalīt divās kategorijās saskaņā ar Regulas 10. panta 1. punktu:

- i. nav (pilnīgi) ievērotas “prasības attiecībā uz pieprasītā dokumenta saturu” un/vai
- ii. nav ievērots (tas pieņemts novēloti vai nav pieņemts vispār) “tā pieņemšanas termiņš” (pieprasītā nodevuma pieņemšanas termiņš).

Turklāt var būt gadījumi, kad pats standartizācijas process neatbilst Regulas prasībām (pārredzamības, iekļautības un ziņošanas prasībai).

Regula neparedz konkrētas sankcijas nevienā no šiem gadījumiem, tomēr standartizācijas pieprasījumā noteikto prasību neievērošanai var būt sekas (sk. 10. panta 6. punktu, 11. panta 1. punktu un 17. panta 4. punktu). Tās attiecas uz ESO sagatavoto **nodevumu atzīšanu** un ESO piešķirto **Savienības finansējumu**; piemēram:

- ja saskaņotais standarts neatbilst konkrētajam pieprasījumam, uz to saskaņā ar attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem neatsaucas vispār (*Oficiālajā Vēstnesī* vai citā veidā) vai arī atsauci svīturo vai ierobežo;
- ja saskaņotais standarts nav darīts pieejams līdz norunātajam termiņam, pieņemumu par atbilstību var turpināt nodrošināt ar citiem līdzekļiem vai tehniskajām specifikācijām vai šos līdzekļus vai specifikācijas var izmantot, lai turpinātu nodrošināt pieņemumu par atbilstību saskaņā ar attiecīgo nozaru tiesību aktu noteikumiem;
- var tikt ietekmēts ESO piešķirtais ikgadējais vai uz darbībām pamatotais Savienības finansējums;
- var būt nepieciešamība grozīt pieprasījumu, lai vienotos par jauniem pieprasīto nodevumu pieņemšanas termiņiem.

4. KOMISIJAS PIEPRASĪTAS EIROPAS STANDARTIZĀCIJAS DALĪBNIEMI

4.1. Regulā atzītie galvenie dalībnieki

Standartizācijas pieprasījuma jēdziena pamatā ir partnerības un sadarbības principi, kā arī skaidrs uzdevumu un pienākumu sadalījums starp Regulā atzītajiem galvenajiem dalībniekiem.

1. tabula. Galveno dalībnieku uzdevumi un pienākumi Savienības standartizācijas politikas noteikšanā un īstenošanā (Komisijas pieprasīta standartizācija)

Galvenie dalībnieki	Uzdevumi un/vai pienākumi
Likumdevejs (Padome, tostarp dalībvalstis, un Eiropas Parlaments)	Legislatīvais un politiskais dalībnieks – nosaka standartizācijas politikas tiesisko regulējumu un robežas; – lemj, kā izmantot standartus vai citas tehniskās specifikācijas Savienības tiesību aktos; – var apstrīdēt saskaņotos standartus, kam ir vai kam ir paredzētas tiesiskas sekas (formāls iebildums); – dažos gadījumos dalībvalsts var noteikt, kā Komisijas pieprasītos standartus var izmantot, lai ievērotu valstī esošos apstākļus.

Komisija	Politikas noteicēja un īstenošāja	<ul style="list-style-type: none"> – īsteno Savienības standartizācijas politiku un nosaka prioritātes; – ierosina jaunus tiesību aktus, kuru piemērošanu sekmē standarti; – pārvalda citus īpašus ar standartizāciju saistītus uzdevumus, kas tai uzdoti Savienības tiesību aktos (piem., standartizācijas pieprasījumu pieņemšanu, ESO sagatavoto dokumentu atbilstības tās sākotnējiem pieprasījumiem novērtēšanu, atsauču uz saskaņotajiem standartiem publicēšanu <i>Oficiālajā Vēstnesī</i>, lēmumu pieņemšanu par <i>Oficiālajā Vēstnesī</i> publicētu atsauču uz saskaņotajiem standartiem svīturošanu no tā, Savienības finansējuma Eiropas standartizācijas jomā pārvaldību); – pārvalda Savienības un ESO savstarpējās attiecības.
ESO (kopā ar to dalībniekiem un iesaistītajām personām)	Tehniska dalībniece	<ul style="list-style-type: none"> – veic standartizācijas pieprasījumos prasīto tehnisko darbu; – koordinē tehnisko darbu, kura laikā sadarbībā ar to dalībniekiem tiek izstrādātas un pieņemtas mūsdienīgas tehniskās specifikācijas, pamatojoties uz konsensu starp standartizācijā iesaistītajiem dalībniekiem; – nodrošina Regulā minēto pārredzamības un iekļautības prasību ievērošanu un pienācīgu ziņošanu par tām; – piedāvā prasīto tehnisko specifikāciju atsauces Komisijai, kas tad novērtē tehnisko specifikāciju atbilstību attiecīgo Savienības tiesību aktu prasībām.
Eiropas iesaistīto personu organizācijas, kas atbilst III pielikumā minētajiem kritērijiem un ko finansē Savienība (III pielikuma organizācijas)	Rūpniecības un sabiedrības iesaistītās personas	<ul style="list-style-type: none"> – Regulā tām ir noteikts īpašs statuss, lai padarītu Komisijas pieprasītās standartizācijas procesu iekļaujošāku; – nodrošina, ka pirms SDP vai jaunu standartizācijas pieprasījumu pieņemšanas Komisijai tiek darītas zināmas MVU, patērētāju, darba ņēmēju un vides intereses; – ir tieša piekļuve politikas veidošanas un tehniskajam darbam, kas norit ESO, saskaņā ar Regulu.

4.2. Komisijas pienākumi

4.2.1. Standartizācijas pieprasījumu sagatavošana

Komisija nosaka Savienības politiku un prioritātes attiecībā uz Eiropas standartizāciju, ar ko tiek atbalstīti Savienības tiesību akti un politikas virzieni (sk. 5. nodaļu), un koordinē standartizācijas pieprasījumu sagatavošanas vispārējo procesu, sākot ar plānošanu un beidzot ar paziņošanu ESO. Tā ir atbildīga par pieprasījuma galīgo saturu; pieprasījumu tā sagatavo pēc apspriešanās ar ESO, III pielikuma organizācijām, dalībvalstīm un citām attiecīgām iesaistītajām personām (sk. II daļas 2. nodaļu).

4.2.2. Standartizācijas darba laikā

Saskaņā ar ESO iekšējiem noteikumiem Komisija var iecelt pārstāvjus, kas piedalās standartizācijas darbā **kā novērotāji vai padomdevēji**. Tādējādi Komisija var, piemēram, paskaidrot un precizēt standartizācijas pieprasījumā un saistītajos Savienības tiesību aktos ietvertās prasības, bet nevar pārmērīgi ietekmēt to, kā ESO izvēlas noteiktas specifikācijas vai pieņemt veto lēmumus saskaņā ar saviem iekšējiem noteikumiem.²⁷

²⁷ Tomēr saskaņā ar Regulas 4. pantu Komisija var rīkoties un iesniegt piezīmes par jebkuru tehnisko specifikāciju projektu neatkarīgi no tā, vai par to ir vai nav piešķirts pilnvarojums, jo īpaši gadījumos, kad ir aizdomas par iespējamu negatīvu ietekmi uz vienoto tirgu.

Tomēr Komisijai būtu jāsniedz savs atzinums par standartizācijas prioritātēm, pamatojoties uz ESO sagatavotajām darba programmām. Tā var sniegt atzinumu par prioritātēm arī standartizācijas pasākumu finansēšanas laikā.

Komisijai būtu jāvada ESO to veiktajā standartizācijas darbā, pamatojoties uz pieprasījumā, Regulā un nozaru tiesību aktos minētajām prasībām. Vismaz par pieprasījumu atbildīgajam Komisijas departamentam būtu jāuztur pastāvīgi sakari ar attiecīgās(-o) ESO nodrošināto(-iem) kontaktpunktu(-iem).

Standartizācijas darba laikā un pēc tam, kad ESO pieņēmušas nodevumus, Komisijai savās norādēs un novērtējumā jāievēro attiecīgo nozaru tiesību aktu vai politikas prasības un savā pieprasījumā ietvertās prasības. Ja pieprasījuma izpildes laikā attiecīgajos Savienības tiesību aktos vai politikā tiek veiktas izmaiņas, kas ietekmē standartizācijas vajadzības, Komisijai būtu jāgroza pieprasījums saskaņā ar Regulas 10. panta 1. un 2. punktu.

4.2.3. Atbilstības novērtēšanas laikā (10. panta 5. punkts)

Komisijai sadarbībā ar ESO jāveic piemēroti pasākumi, lai novērtētu pieprasīto nodevumu atbilstību Komisijas sākotnējiem standartizācijas pieprasījumiem (sk. 7. nodaļu).

4.2.4. Kad *Oficiālajā Vēstnesī* tiek publicētas atsauces uz Eiropas standartiem (10. panta 6. punkts)

Ja standartizācijas pieprasījumam, kas atbalsta Savienības tiesību aktus, un tajā pieprasītā standarta piemērošanai paredzētas īpašas tiesiskas sekas, Komisijai laikus²⁸ jāpārbauda²⁹, vai galīgais nodevums atbilst prasībām, kuras paredzēts aptvert un kuras ietvertas pieprasījumā un attiecīgajos Savienības tiesību aktos.

Komisijai tas būtu jā dara, pamatojoties uz atbilstības novērtējumu (sk. 7. nodaļu). Ja 10. panta 6. punkta nosacījumi ir izpildīti, Komisijai nekavējoties jāpublicē atsauces *Oficiālajā Vēstnesī*. Ja visa pieejamā informācija liecina, ka sagatavotie Eiropas standarti neatbilst sākotnējam pieprasījumam un regulatīvajām vajadzībām, Komisijai, pamatojoties uz attiecīgo pieprasījumu, būtu jāatsakās minēt atsauces (publicēt atsauces *Oficiālajā Vēstnesī* vai citā veidā saskaņā ar Regulas 10. panta 6. punktu) uz šādu Eiropas standartu vai arī tā var nolemt atsaukties uz to ierobežoti.

Attiecībā uz saskaņotajiem standartiem, kas atbalsta Savienības saskaņošanas tiesību aktus, Komisija var atteikties publicēt atsauces *Oficiālajā Vēstnesī*, pamatojoties uz Regulas 10. panta 5. un 6. punktu.

4.3. Dalībvalstu pienākumi standartizācijas darba laikā

Valsts publiskajām iestādēm ir oficiālas tiesības piedalīties Eiropas standartizācijas procesā, **ieceļot ekspertus tieši vai kā valsts delegācijas locekļus**. Regulas 7. pantā dalībvalstīm prasīts veicināt valsts publisko iestāžu, tostarp tirgus uzraudzības iestāžu, dalību Komisijas pieprasītu standartu izstrādē vai pārskatīšanā ar savu VSI starpniecību.

²⁸ Šo pārbauciņu apjoms jāapsver katrā gadījumā atsevišķi, pamatojoties uz nozaru tiesību aktiem, šādu standartu nozīmi un pieejamo informāciju.

²⁹ *Administratīvās prakses kodekss*; http://ec.europa.eu/transparency/code/index_lv.htm.

Aktīva valsts publisko iestāžu dalība visos standartu izstrādes un pārskatīšanas posmos ir viens no visiedarbīgākajiem veidiem, kā uzlabot standartu kvalitāti un līdz minimumam samazināt turpmākus formālus iebildumus.

4.4. ESO pienākumi

Standartizācijas pieprasījumos ir noteiktas publisko iestāžu gaidas attiecībā uz pieprasīto Eiropas standartu un Eiropas standartizācijas nodevumu nodrošināšanu un norādīts tiesiskais regulējums vai politiskais konteksts, kā arī politikas mērķi brīvprātīgā standartizācijas darba jomā. Lai gan tie ir vienpusēji akti, tos sagatavo pēc rūpīgām pārrunām ar ESO un tajos, reaģējot uz noteiktiem apstākļiem (piem., riskiem vai citiem aspektiem), ESO tiek aicinātas sagatavot nodevumus, izpildot noteiktus uzdevumus noteiktā termiņā.

Ja standartizācijas pieprasījumā ESO tiek lūgtas izstrādāt Eiropas standartus, kas atbalsta Savienības tiesību aktus, piemēram, saskaņotos standartus, ESO būtu jāpievērš īpaša uzmanība atbilstībai sākotnējam pieprasījumam un jebkādām tajā minētām un nozaru tiesību aktos izklāstītām īpašām norādēm par standartu saturu, pārskatīšanas nosacījumiem un pieejamību.

ESO ir atbildīgas par standartizācijas pieprasījumu apstiprināšanu. Kad tās apstiprina pieprasījumu par saskaņotajiem standartiem, tiek ierobežotas to iespējas sākt jaunas standartizācijas iniciatīvas, kas būtu pretrunā minētajiem standartiem.

Regulas 3.–5. pantā ir noteiktas juridiski saistošas prasības par darba programmu pārredzamību, standartu un citu standartizācijas nodevumu projektu pārredzamību un standartizācijas procesu iekļautību (process neaprobežojas tikai ar Komisijas pieprasītu standartizāciju). Lai gan ESO ir privātas organizācijas, Komisijas pieprasītas standartizācijas darba laikā tās, pamatojoties uz publisko iestāžu pieprasījumiem un dažkārt saņemot publiskā sektora finansējumu, veic lielas sabiedriskas nozīmes uzdevumus. Tāpēc šāda pieprasītā darba laikā tām būtu jāievēro 3.–5. pants.

Standartu izstrādē sadarbojoties ar citām iestādēm (piem., *ISO*, *IEC* vai Eiropas nozaru standartizācijas iestādēm), ESO, kas apstiprinājusi pieprasījumu, standarta izstrādes vai pārskatīšanas laikā ir pilnīgi atbildīga un pārskatatbildīga par standarta atbilstību sākotnējam pieprasījumam.

4.5. ESO dalībnieku, tostarp VSI, pienākumi

ESO dalībnieki lemj, vai attiecīgā ESO apstiprina vai neapstiprina standartizācijas pieprasījumu. Pēc pieprasījuma apstiprināšanas dalībniekiem jāizlemj, vai standartizācijas darbā saskaņā ar ESO iekšējiem noteikumiem būtu jāpiedalās delegātiem vai ekspertiem.

Ja ESO apstiprina pieprasījumu par saskaņoto standartu, tiek ierobežotas VSI iespējas izstrādāt vai publicēt valstu standartus, kas nav pilnīgi atbilstoši spēkā esošam saskaņotajam standartam (sk. Regulas 3. panta 6. punktu). Turklāt visi valsts standarti, kas ir pretrunā saskaņotajam standartam, saprātīgā termiņā jāatceļ.

Ja ESO apstiprina pieprasījumu, tas arī nozīmē, ka tās dalībnieki pieņem pieprasījumu kā saistošu atsauces dokumentu attiecībā uz konkrēto Eiropas standartizāciju. Lai pieprasījumu varētu veiksmīgi izpildīt, ESO dalībniekiem jāpaziņo savs darba uzdevums

savām valstu vai citām delegācijām un visiem ieceltajiem ekspertiem, kas piedalās Komisijas pieprasītas standartizācijas darbā.

VSI saskaņā ar to iekšējiem noteikumiem ir jāapspriežas ar savas valsts iesaistītajām personām par visiem jautājumiem, par kuriem jāpieņem lēmums ESO līmenī. Tas pats attiecas arī uz gadījumiem, kad no Komisijas saņemts Eiropas standartizācijas pieprasījums. Regulas 6. panta tvērums neaprobežojas tikai ar Komisijas pieprasītu standartizāciju, un tajā VSI noteikta prasība veicināt un sekmēt MVU piekļuvi standartiem un standartu izstrādes procesiem. Turklāt 24. panta 1. punktā tām prasīts ik gadu ziņot par to, kā to darbā pārstāvēti MVU, patērētāju organizācijas un vides aizsardzības un sabiedrības iesaistītās personas.

4.6. Savienības finansēto Eiropas iesaistīto personu organizāciju pienākumi

Pieredze liecina (un to apstiprina ietekmes novērtējums³⁰, kas saistīts ar Komisijas priekšlikumu Regulai, un sabiedriskā apspriešana šajā jautājumā), ka noteiktas iesaistītās personas ir pārāk vāji pārstāvētas standartizācijas pasākumos, kas uz tām attiecas, un tāpēc būtu jāpalielina to pārstāvība, dalība un ieguldījums. Savienības standartizācijas politikā par vājākām iesaistītajām personām atzīti MVU, patērētāji, darba ņēmēji un organizācijas, kas pārstāv vides intereses: “Būtiska darbības joma ir arī MVU un ieinteresēto sabiedrības pārstāvju plašāka līdzdalība Eiropas standartizācijas komitejās, tomēr ar laiku un izmaksām saistītās problēmas būtiski apgrūtina pieejamību.”³¹ Šīm iesaistītajām personām ne vienmēr ir pietiekami resursi, lai piedalītos standartu noteikšanas procesā, tāpēc dažkārt tām trūkst līdzekļu, ar ko tās varētu paust savu nostāju konsensa veidošanas procesā vai galīgajā balsošanā.

Lai palielinātu Eiropas standartizācijas procesa iekļautību, tostarp (bet ne tikai) Komisijas pieprasītas standartizācijas gadījumos, Regulā ir izveidots tiesiskais pamats Savienības finansējuma piešķiršanai Eiropas līmeņa iesaistīto personu organizācijām, kas pārstāv MVU, patērētāju, darba ņēmēju un vides intereses Eiropas standartizācijā. Regulas III pielikumā ir izklāstīti atbilstības kritēriji, saskaņā ar kuriem izraugāma un finansējama viena organizācija katrā no četrām kategorijām.

Regulā ir īpaši atzītas šīs “III pielikuma organizācijas” un lūgts Komisijai ar tām tieši apspriesties, kad tā plāno un sagatavo standartizācijas pieprasījumus. Šis privileģētais stāvoklis atsver to, ka šo organizāciju pārstāvētajiem uzņēmumiem un iesaistītajām personām parasti nav resursu, lai tie varētu piedalīties standartizācijas darbā parastajā veidā (t. i., valsts delegācijas sastāvā vai tieši valsts vai Eiropas līmenī) šādu pieprasījumu izpildes laikā, vai tie ir nepietiekami.

Saskaņā ar Regulas 5. panta 1. punktu III pielikuma organizācijām ir piekļuve arī konkrētiem Eiropas standartu un Eiropas standartizācijas nodevumu izstrādes posmiem, tostarp piekļuve politikas izstrādes līmenī, ESO standartizācijas darbību ietvaros (tostarp (bet ne tikai) attiecībā uz Komisijas pieprasītu standartizāciju).

Turklāt 23. pantā III pielikuma organizācijām (un ESO) ir paredzēts īpašs pienākums sadarbībā ar Standartu komiteju, un tāpēc tās tiek aicinātas piedalīties kā pastāvīgas šīs komitejas novērotājas.

³⁰ SEC(2011) 671 galīgā redakcija, 1.6.2011.; SEC(2011) 672 galīgā redakcija, 1.6.2011.

³¹ COM(2011) 311 galīgā redakcija, 1.6.2011.

4.7. Rūpniecības nozares pienākumi

Rūpniecības nozare³² (t. i., uzņēmumi kopumā) ir galvenā standartizācijā iesaistītā persona, visas standartizācijas “dzinējs” un galvenā Eiropas standartizācijas ietekmētāja, ņemot vērā to, ka standartizācijas galvenais mērķis ir nodrošināt standartus tirgum. Tā ir arī galvenā tiešā un netiešā finanšu ieguldījumu veicēja Eiropas un valsts mēroga standartizācijā — tā nodrošina ekspertus, kas piedalās standartu izstrādē valsts, Eiropas un starptautiskā mērogā, un pērk standartus. ETSI iesaistītie uzņēmumi vai pārstāvošās rūpnieciskas organizācijas var būt tieši ESO dalībnieki un tādējādi tieši piedalīties standartu izstrādē, savukārt Eiropas Standartizācijas komitejā un *Cenelec*, kurās tiek ievērots valstu delegāciju princips, rūpniecības ekspertus galvenokārt ieceļ VSI.

Kad Komisija apspriežas ar ESO, tai būtu jāvar uzskatīt, ka ir ņemts vērā visu iesaistīto personu, tostarp rūpniecības pārstāvju, viedoklis.

Komisija apspriežas ar rūpniecības pārstāvjiem (t. i., attiecīgajām nozaru organizācijām, kas pārstāv uzņēmumus) arī tieši — ar savu nozaru komiteju vai ekspertu grupu starpniecību (sk. Regulas 10. panta 2. punktu), jo attiecīgās iesaistītās personas parasti ir šādu komiteju vai grupu dalībnieces vai novērotājas tajās (sk. arī II daļas 2.5. un 2.6. nodaļu).

5. STANDARTIZĀCIJAS PIEPRASĪJUMA IZDOŠANAS NOSACĪJUMI

5.1. Standartizācijas pieprasījumu ikgadējā plānošana

Saskaņā ar Regulas 8. pantu Komisija iepriekš plāno iespējamus nākamos ESO iesniedzamos standartizācijas pieprasījumus. Tas tiek izklāstīts gada Savienības darba programmā (SDP) Eiropas standartizācijai, ko pēc 8. panta 4. punktā paredzētās plašās apspriešanās publicē kā paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei.

SDP ir plānošanas un informēšanas rīks, kas ESO dod iespēju sākt plānot savus resursus un ierosināt apspriedes ar attiecīgajiem Komisijas departamentiem par iespējamo nākamo standartizācijas pieprasījumu izpildāmību un saturu.

SDP skaidri definē katra iespējamā nākamā pieprasījuma mērķus un tiesisko regulējumu vai citu politisko satvaru. Tajā vienmēr būtu skaidri jānorāda, vai pieprasījums atbalsta Savienības tiesību aktus vai politiku.

Steidzamos gadījumos Komisija var arī izdot standartizācijas pieprasījumu, kas nav iepriekš norādīts SDP.

SDP ne vien norāda iespējamus nākamos pieprasījumus, lai ESO varētu sagatavoties uz tiem atbildēt, bet arī citas standartizācijas prioritārās jomas, kurās Eiropas standartizācija kopumā ir vēlama, bet kurās Komisija plāno standartizācijas pieprasījuma izdošanas vietā veikt citas darbības. SDP norāda politiskās un normatīvās iniciatīvas, kurās nepieciešams Eiropas standartizācijas atbalsts³³, un norāda aptuveno šādas rīcības laiku. Vienmēr būtu

³² Eiropā 99,8 % uzņēmumu ir MVU.

³³ Papildus SDP Komisija var arī sīki izklāstīt standartizācijas vajadzības vai prioritātes dokumentos, kas attiecas uz darbībām konkrētās nozarēs (piem., ar informācijas un komunikācijas tehnoloģijās). Vajadzīgais IKT jomas standartizācijas darbs, kas ESO un arī citām globālām standartu izstrādes organizācijām jāveic Savienības politikas virzienu atbalstam, ir izklāstīts IKT standartizācijas mainīgajā plānā, sk. <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/rolling-plan-ict-standardisation-0>, bet prioritātes —

jāapsver, vai šajā ikgadējā plānošanas posmā būtu jāsāk priekšdarbi vai papilddarbi (sk. 5.3. nodaļu).

5.1.1. Ierosinātā priekšmeta saistība ar tirgu

Saskaņā ar Regulas 10. panta 1. punktu pieprasītie Eiropas standarti un Eiropas standartizācijas nodevumi ir tirgus virzīti, tajos ņemtas vērā sabiedrības intereses un pieprasījumā skaidri noteiktie politikas mērķi.

Lai Komisijas pieprasījumu rezultātā tiktu izstrādāti sekmīgi standarti, ir svarīgi, lai Komisija jau no sākuma analizētu ierosinātā priekšmeta saistību ar tirgu, jo īpaši pamatojoties uz informāciju, ko tā saņem no ESO un III pielikuma organizācijām. Tādējādi ESO un III pielikuma organizācijas ir atbildīgas par savu attiecīgo ieinteresēto personu viedokļu apkopošanu attiecībā uz iespējamā pieprasījuma un attiecīgo nodevumu saistību ar tirgu, kā iesaistītās personas to noteikušas, ņemot vērā savus mērķus un prioritātes.

Regulā Komisijai pieprasīts pēc tam rūpīgi apsvērt šos viedokļus, lai secinātu, vai darba sākšanai ir pietiekams atbalsts.

Ja tiek iesniegti ar politiku saistīti standartizācijas pieprasījumi par standartiem, kas neatbalsta Savienības tiesību aktus, Komisijai, sagatavojot SDP, būtu rūpīgi jāanalizē priekšmeta saistība ar tirgu.

Attiecībā uz saskaņotajiem standartiem saistību ar sabiedrisko politiku nodrošina likumdevējs attiecīgajos nozaru tiesību aktos.

5.2. Standartizācijas pieprasījuma izdošanas pamatnosacījumi

Standartizācijas pieprasījumu pamatā vajadzētu būt tikai Savienības tiesību aktiem vai politikas virzieniem.

Ja tajā nevar skaidri norādīt pieprasītos nodevumus vai priekšmetu vai ja priekšmeta saistība ar tirgu vēl pienācīgi jāanalizē, Komisijai vajadzētu nevis sākt gatavot standartizācijas pieprasījumu, bet vispirms veikt citu darbību (sk. 5.3. nodaļu) ciešā sadarbībā ar ESO. Kopējais process ir atainots 1. attēlā.

Saskaņā ar Regulas 10. panta 1. punktu visos standartizācijas pieprasījumos jānorāda pieprasītie nodevumi un tāpat arī priekšmets, kā arī publicēšanas termiņi. Komisijai būtu jāpārlicinās par standartizācijas vajadzībām, konsultējoties ar ESO, III pielikuma organizācijām, dalībvalstīm un citām attiecīgām iesaistītajām personām, kā arī uz pieejamās informācijas pamata analizējot priekšmeta saistību ar tirgu. No tā izriet, ka **standartizācijas pieprasījumus 10. panta 1. punkta izpratnē nevar izmantot izpētes vai līdzvērtīgas tādas darbības sākšanai**, kuras ietvaros netiek pieprasīts izstrādāt Eiropas standartus vai Eiropas standartizācijas nodevumus.

Jānorāda, ka ESO drīkst plānot standartizācijas vajadzības vai standartizācijas pasākumus arī bez standartizācijas pieprasījuma. Pieprasījuma mērķis ir norādīt, kādi ESO nodevumi

no sabiedrības interešu skatupunkta ir nepieciešami Savienības tiesību aktu un politikas virzienu atbalstam.

Ir skaidri jānošķir “standartizācijas vajadzību plānošana vai noteikšana sabiedriskās politikas vajadzībām” un “pieprasītās standartizācijas izpildes plānošana”. Standartizācijas pieprasījuma kontekstā par pirmo no iepriekš minētajām darbībām ir atbildīga Komisija, un tā ir jāveic pirms pieprasījuma pieņemšanas, savukārt par pēdējo no iepriekš minētajām darbībām ir atbildīgas ESO, un tā jāveic, pamatojoties uz pieprasījumā minētajām prasībām.

1. attēls. Standartizācijas vajadzību noteikšana un kopējais process, sākot no pieprasījumu plānošanas, līdz atsauču uz saskaņotajiem standartiem publicēšanai

Nodoms izdot standartizācijas pieprasījumu (iekļaut SDP)												
Standartizācijas pieprasījuma plānošana (Komisija)	Vai pieprasītie nodevumi un/vai priekšmets ir skaidri noteikts <u>un</u> ir jau zināms, ka priekšmets ir saistīts ar tirgu?											
	JĀ NĒ											
	<p>Vispirms Komisija skaidri nosaka standartizācijas vajadzības, sākot piemērotus priekšdarbus vai papilddarbus, lai noteiktu un plānotu vajadzības un analizētu saistību ar tirgu.</p> <p>- Iespējamā darbība ir: trūkumu analīze, pētījumi, iesaistīto personu darbsemināri vai konferences, semināri, izvērtējumi, uzdevumu kartēšana vai plānošana, sabiedriskās apspriešanas, pirmsnormatīvā izpēte utt.</p> <p>- Iesaistītie dalībnieki: atkarīgi no Komisijas izraudzītās pieejas vai darbības (parasti ESO, III pielikuma organizācijas, citas iesaistītās personas, dalībvalstu eksperti, Komisijas pētniecības iestādes (JRC), privāti darbuzņēmēji utt.)</p>											
	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">Vai pietiek ar priekšdarbiem vai papilddarbiem?</td> <td style="padding: 0 10px;">JĀ</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">Pieprasījums nav vajadzīgs (standartizācija sākas bez pieprasījuma)</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">NĒ</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">Vai priekšmets ir saistīts ar tirgu?</td> <td style="padding: 0 10px;">NĒ</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;">Pieprasījumu neizdod (arī ESO neveic nekādu darbu)</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">JĀ</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Vai pietiek ar priekšdarbiem vai papilddarbiem?	JĀ	Pieprasījums nav vajadzīgs (standartizācija sākas bez pieprasījuma)	NĒ			Vai priekšmets ir saistīts ar tirgu?	NĒ	Pieprasījumu neizdod (arī ESO neveic nekādu darbu)	JĀ	
Vai pietiek ar priekšdarbiem vai papilddarbiem?	JĀ	Pieprasījums nav vajadzīgs (standartizācija sākas bez pieprasījuma)										
NĒ												
Vai priekšmets ir saistīts ar tirgu?	NĒ	Pieprasījumu neizdod (arī ESO neveic nekādu darbu)										
JĀ												
Standartizācijas piepras. sagatavošana, pieņemšana un paziņošana (Komisija)	Tiek sagatavots pieprasījums, apspriežoties ar ESO, III pielikuma organizācijām, citām attiecīgām iesaistītajām personām un dalībvalstīm attiecīgās nozaru komitejās vai ekspertu grupās											
	Pieprasījuma projektā nosaka pieprasītos nodevumus , kā arī prasības un termiņus											
	Pēc pozitīva Standartu komitejas atzinuma pieprasījumu pieņem un par to paziņo ESO											
Standartizācijas pieprasījuma izpilde (ESO)	Pieprasījumu apstiprina (ja to noraida, pieprasīto nodevumu izstrādi nesāk)											
	Sagatavo pieprasīto darba programmu											
	Standartu izstrāde (aptver visas ar izpildi saistītās darbības, sākot ar plānošanu un izstrādi, līdz konsensa panākšanai, balsošanai un pieņemšanai; var ietvert Regulas 15. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētu darbību)											
Atsauču uz saskaņotajiem standartiem iekļaušana (Komisija)	Atsauču uz saskaņotajiem standartiem publicēšana Oficiālajā Vēstnesī vai cita atsauču iekļaušana saskaņā ar attiecīgo(-ajiem) Savienības aktu(-iem), tostarp rīcība, kas nodrošina publicēšanai nepieciešamos apstākļus (attiecas uz saskaņotajiem standartiem, kas atbalsta Savienības saskaņošanas tiesību aktus)											

5.3. Ar Eiropas standartizāciju saistītie priekšdarbi un papilddarbi

Ja pieprasījuma izdošanas nosacījumi vēl nav izpildīti, Komisijai būtu jāsaņem piemēroti ar Eiropas standartizāciju saistīti **priekšdarbi vai papilddarbi**, lai noteiktu standartizācijas vajadzības un varētu analizēt priekšmeta saistību ar tirgu. Priekšdarbi varētu būt noderīgi, piemēram, gadījumos, kad vēl tiek apspriesti jauni tiesību akti, kuros ir atsauces uz saskaņotajiem standartiem, lai sagatavotu informāciju, kas nepieciešama vēlākai standartizācijas pieprasījuma izdošanai.

Ja Komisijai ir jāsaņem tikai priekšdarbi vai papilddarbi, Regulas 10. panta 1. un 2. punktu nepiemēro un standartizācijas pieprasījums nav izdodams.

Tādējādi plānošanas posms var būt elastīgs, jo nav nepieciešams īstenošanas akts un Komisija var izvēlēties vispiemērotākos līdzekļus un dalībniekus, ar kuriem tā sadarbosies. Komisija var sākt priekšdarbus un papilddarbus:

- i) iekšēji — sadarbībā ar savām pētniecības iestādēm,
- ii) kopā ar ESO³⁴ (attiecinot ESO var izsludināt atklātu uzaicinājumu) vai
- iii) izsludinot atklātu uzaicinājumu (uz kuru var atsaukties arī ESO un VSI).

Visas šīs darbības jānorāda SDP un pirms tam jāievēro parastā Komisijas procedūra dalībvalstu un nozares attiecīgo iesaistīto personu informēšanai. Ja ir ii) punktā minētais gadījums, jāsaņem piemērots rakstisks norīkojums, lai ESO varētu attiecīgā gadījumā pieteikties Savienības finansējumam.

Standartizācijas pieprasījumā par Eiropas standartu vai Eiropas standartizācijas nodevumu izstrādi var (ar ESO pieņemamiem nosacījumiem) iekļaut līdzīgus priekšdarbus un papilddarbus, kas veicami pieprasījuma izpildes ietvaros. Tomēr tas nav ieteicams, jo gara plānošanas vai līdzvērtīga posma rezultātā var būt neiespējami pirms šā plānošanas posma pieprasījumā vienoties par pieprasītajiem nodevumiem un ar tiem saistītajiem termiņiem.

Ja Komisija sadarbojas ar ESO (vai VSI, vai citām iestādēm Regulas 15. panta 2. punkta izpratnē), saskaņā ar 15. panta 1. punkta c) apakšpunktu šādiem priekšdarbiem un papilddarbiem var piešķirt Savienības finansējumu³⁵. Tas neattiecas uz gadījumiem, kad Komisija izvēlas sadarboties ar citiem privātiem darbuņēmējiem.

5.4. Jomas, kurās var izmantot standartizācijas pieprasījumus

Regula nodrošina tiesisko pamatu tādu Eiropas standartu un Eiropas standartizācijas nodevumu³⁶ izstrādei, kas attiecas uz **ražojumiem un pakalpojumiem un atbalsta Savienības tiesību aktus un politikas virzienus**.

³⁴ Šajā gadījumā var piešķirt Savienības finansējumu saskaņā ar Regulas 15. panta 1. punkta c) apakšpunktu.

³⁵ Finansējums ir atkarīgs no Eiropas standartizācijas pasākumiem paredzētā Komisijas budžeta pieejamības un no SDP izklāstītajām Savienības prioritātēm.

³⁶ Tomēr parasti juridisko seku panākšanai ar juridiskām prasībām var izmantot tikai Eiropas standartus.

Tomēr 10. panta 1. punktā uzsvērts, ka Komisija var izdot standartizācijas pieprasījumu “savas kompetences ietvaros, kas noteikta Līgumos”. Attiecībā uz standartizāciju, kas atbalsta Savienības tiesību aktus, šī (ekskluzīvā, kopīgā vai atbalsta) kompetence izriet no Savienības tiesību aktiem, kuros Eiropas standarti vai Eiropas standartizācijas nodevumi noteikti par vienu no līdzekļiem, ar ko tiek atbalstīta attiecīgo Savienības tiesību aktu piemērošana vai Savienības politikas virzieni.

Tā kā Eiropas standarti un Eiropas standartizācijas nodevumi ir brīvprātīgi, Komisijas darbības joma, kurā tā var izdot standartizācijas pieprasījumus ESO, ir diezgan plaša, tā aptver arī jautājumus, par kuriem nav izdoti nozaru (sekundārie) tiesību akti. Tomēr tādos gadījumos Komisija nevar lūgt saskaņotos standartus vai standartus, kam ir īpašas tiesiskās sekas, bet var vienkārši lūgt ESO izstrādāt Eiropas standartus vai Eiropas standartizācijas nodevumus; Eiropas standarti varētu aizstāt tiem pretrunīgus valstu standartus un tādējādi sekmēt Savienības politikas un mērķu īstenošanu.

Dažos gadījumos pašos Savienības tiesību aktos var būt noteiktas robežas priekšmetam, uz kuru var attiecināt Eiropas standartus. Konkrētāk, standartizācijas pieprasījumus nevar izdot par tehniskiem noteikumiem vai tehniskiem standartiem, kas, kā noteikts Savienības tiesību aktos, jāpieņem ar Komisijas deleģēto aktu vai īstenošanas aktu. Piemēram, Tabakas izstrādājumu direktīvas (Direktīva 2014/40/ES³⁷) 15. panta 11. punktā, 16. panta 2. punktā un 20. panta 13. punktā Komisijai paredzētas īpašas pilnvaras noteikt tehniskos standartus, kas saistīti ar direktīvas īstenošanu. Turklāt uz šajā piemērā minēto attiecīgo tehnisko standartu noteikšanas procesu attiecas starptautiskās tiesības, konkrēti PVO Pamatkonvencijas par tabakas kontroli (*FCTC*) 5. panta 3. punkts, no kura izriet, ka šo procesu nedrīkst deleģēt standartizācijas organizācijām vai jebkurai citai vienībai, kurā var būt pārstāvēta tabakas nozare.

Piemēram, ja Savienības tiesību aktos (piem., par arodveselību un darba drošību) ir paredzēta tikai minimālā aizsardzība, standartizācijas pieprasījumi uz noteiktiem jautājumiem var attiekties tikai ierobežotā apmērā, jo pieprasītajiem Eiropas standartiem nevajadzētu pārklāties ar obligātajām juridiskajām prasībām vai valsts pasākumiem, ar ko tās tiek īstenotas, vai būt tām pretrunā.³⁸ Eiropas standartu pieņemšanas rezultātā vienmēr tiek saskaņoti valstu standarti, kuriem (pat ja tie ir brīvprātīgi) nevajadzētu būt pretrunā spēkā esošiem valsts tiesību aktiem.

Regulas 10. panta 2. punktam un 22. panta 3. punktam atbilstošais formālais pieņemšanas process (pārbaudes procedūra) nodrošina, ka pieprasījumam pēc tā pieņemšanas ir plaša politiska dalībvalstu piekrišana.

Ja pieprasījuma pamatā ir Savienības politika, nevis Savienības tiesību akti, ir būtiski pirms sagatavošanas pienācīgi apspriesties ar dalībvalstīm. SDP ir svarīgs līdzeklis, kā aizsteigties priekšā šīm diskusijām, jo tā dod iespēju dalībvalstīm un visām iesaistītajām personām sniegt ieguldījumu.

Eiropas standartizācija un standartizācijas pieprasījumi ir politisks instruments, ko Savienība var izmantot noteiktā tehniskā nozarē, ja tam politiski piekrīt likumdevējs. Nozaru tiesību aktos var noteikt īpašus nosacījumus vai prasības tā izmantošanai.

³⁷ OV L 127, 29.4.2014.

³⁸ Tas ne vienmēr nozīmē, ka Komisija nedrīkst izsniegt standartizācijas pieprasījumus. Piemēram, Eiropas standartos varētu noteikt saskaņotas mērīšanas metodes, ar ko var noteikt ietekmes līmeni, pat ja valstu normatīvajos aktos noteiktie ietekmes līmeņi atšķiras.

Regulā aicināts plašāk izmantot Eiropas standartizāciju un tātad arī Komisijas pieprasījumus jaunās politikas jomās, kā arī sekmēta to izmantošana. Lēmumi par tādu standartizācijas pieprasījumu pieņemšanu, kas saistīti ar politiku (neatbalsta Savienības tiesību aktus), būtu jāpieņem, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi un ņemot vērā nozaru specifiku un ESO vēlēšanos un spēju sagatavot prasītos Eiropas standartus vai Eiropas standartizācijas nodevumus.

5.5. Jomas, kurās jāizmanto standartizācijas pieprasījumi

Saskaņā ar Regulas 2. panta 1. punkta c) apakšpunktu standartizācijas pieprasījums par saskaņotajiem standartiem ir jāizdod gadījumos, kad attiecīgajos tiesību aktos paredzēta atsauču publicēšana *Oficiālajā Vēstnesī*. Ja netiek izdots pieprasījums, atsauces nevar norādīt *Oficiālajā Vēstnesī*, jo šādu standartu pēc definīcijas nevar uzskatīt par saskaņoto standartu. Tādējādi arī standartu, par kuru nav izdots pieprasījums, nevar minēt *Oficiālajā Vēstnesī* kā saskaņoto standartu, kam būtu iecerētās tiesiskās sekas. Šis princips uzsver standartizācijas pieprasījumu nozīmi un ESO pienākumus — lai varētu nodrošināt atklātu un pārredzamu standartu noteikšanu, visām ieinteresētajām personām jau no sākuma jāzina, uz kuru ESO darbu attiecas Komisijas pieprasījums.

Standartizācijas pieprasījumi obligāti jāizdod arī par tādiem Eiropas standartiem (kas nav saskaņotie standarti), kuri saskaņā ar attiecīgajiem nozaru tiesību aktiem paredzēti, lai pēc atsauču publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī* garantētu pieņemumu par atbilstību vai citas tiesiskas sekas (piem., par Eiropas standartiem, kas atbalsta Direktīvas 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību piemērošanu).

Abi iepriekš minētie gadījumi attiecas uz “netiešās atsaukšanās” (sk. 10. zemsvītras piezīmi 1. nodaļā) piemērošanu saskaņotajiem vai citiem Eiropas standartiem, uz kuriem Komisija pēc tam publicē atsauces *Oficiālajā Vēstnesī*. Šādos gadījumos jāiesniedz standartizācijas pieprasījums ESO, lai skaidri noteiktu sabiedrības intereses un tiesisko regulējumu, prasības un nosacījumus, jo lēmumu pieņemšanu par šādiem jautājumiem nekad nevar deleģēt privātiem dalībniekiem.

Likumdevējs dažkārt izmanto “tiešo atsaukšanos”³⁹ (sk. 10. zemsvītras piezīmi 1. nodaļā) uz spēkā esošiem Eiropas standartiem vai to daļām vai uz Eiropas standartiem, kas izstrādājami un publicējami nākotnē. Ja atsauces uz spēkā esošiem standartiem, likumdevējs var izvēlēties standartus vai to daļas, neizdodot standartizācijas pieprasījumu. Tomēr dažkārt attiecīgajā pamataktā pieprasīts šādas atsauces pēc tam grozīt vai atjaunināt, piemēram, ar Komisijas deleģētajiem aktiem. Parasti šādā gadījumā pamataktā ir atsauce uz standartizācijas pieprasījumu Regulas izpratnē, un ar deleģētajiem aktiem pēc tam var iekļaut atsauces tikai uz tiem Eiropas standartiem, uz kuriem attiecas minētais pieprasījums.

Parasti tad, ja nozaru tiesību aktos norādīta nekonkrēta atsauce uz turpmākiem Eiropas standartiem, kas vēl jāpieņem:

- jāizdod standartizācijas pieprasījums (Regulas 10. panta 1. un 2. punkts);
- jānovērtē, vai sagatavotie standarti atbilst pieprasījumam (10. panta 5. punkts);

³⁹ Tiesību aktos izmantotā atsaukšanās metode kā tāda nenosaka, vai standarti ir brīvprātīgi. Regulas kontekstā standarti, ko publicē standartizācijas organizācijas, ir brīvprātīgas tehniskās specifikācijas. Tas arī sniedz likumdevējam stingru vēstījumu, ka standartus jāturpina izmantot kā brīvprātīgu līdzekli Savienības tiesību aktu piemērošanas atbalstam.

- attiecīgā gadījumā jāpublicē atsauces uz saskaņotajiem standartiem *Oficiālajā Vēstnesī* (10. panta 6. punkts);
- jānodrošina iespēja iebilst pret standartiem (11. pants vai nozaru tiesību aktu noteikumi).

Citi gadījumi, kad ir jāizdod standartizācijas pieprasījums vai jāizdara grozījumi jau izdotā pieprasījumā, ir šādi:

- nozaru tiesību aktos pieprasījums ir minēts kā priekšnosacījums, lai Komisija varētu pieprasīt tajos minētu Eiropas standartu izstrādi vai pārskatīšanu;
- attiecīgā gadījumā — pēc tam, kad Komisija izdevusi īstenošanas lēmumu par formālu iebildumu uz saskaņoto standartu (11. pants vai nozaru tiesību aktu noteikumi);
- pēc izmaiņām tādu tiesību aktu prasībās vai tvērumā, kuru atbalstam jau izdoti standarti, — ja šīs izmaiņas jāatspoguļo attiecīgajos Eiropas standartos;
- pieņemtā standartizācijas pieprasījumā ietvertā pieprasītā darba programma jāpaplašina, lai tā aptvertu jaunus standartus, kas nav iekļauti sākotnējā pieprasījumā, un sākotnējā pieprasījumā nav paredzēta programmas paplašināšanas procedūra.

6. STANDARTIZĀCIJAS PIEPRASĪJUMA TVĒRUMS, PIEPRASĪTĀ DARBA PROGRAMMA UN SPĒKĀ ESĪBA

6.1. Standartizācijas pieprasījuma tvērums

Standartizācijas pieprasījuma tvērumu nosaka ražojumi, pakalpojumi un saistītie priekšmeti vai procesi (piem., reglamentētie riski, sadarbība, pieejamība utt.), uz ko pieprasījums attiecas. Tvērums vienmēr precīzi jādefinē un jāatspoguļo ESO pieprasītajā darba programmā⁴⁰.

Tomēr jebkurš standarts, kas sagatavots pēc pieprasījuma, var būt saistīts arī ar citiem jautājumiem, uz kuriem pieprasījums neattiecas. Tāpēc (jo īpaši attiecībā uz standartiem, kas atbalsta Savienības tiesību aktus) pēc iespējas skaidrāk jānodala specifikācijas, kuru nolūks ir atbalstīt Savienības tiesību aktus, no citām specifikācijām.

Ja standartizācijas vajadzības palielinās, pārsniedzot tās sākotnējo tvērumu (t. i., aptver jaunus ražojumus, pakalpojumus vai priekšmetus), pieprasījums jāgroza saskaņā ar Regulas 10. panta 1. un 2. punktu. Tas ir īpaši svarīgi gadījumos, kad ir grozītas juridiskās prasības, kuru atbalstam ir izdoti Eiropas standarti. Jau izdota pieprasījuma grozīšana vai jauna atsevišķa pieprasījuma izdošana ir vienīgais veids, kā grozīt pieprasījuma tvērumu un nodrošināt, ka Komisijai un ESO ir kopēja izpratne par to, kādi jauni vai pārskatīti standarti ir nepieciešami un kādi ir to pieejamības termiņi.

Dažos gadījumos var būt nepieciešamība ar jaunu standartizācijas pieprasījumu, kas izdots saskaņā ar jauniem, sīkāk izstrādātiem Savienības saskaņošanas tiesību aktiem (*lex specialis*), grozīt vai tieši ierobežot iepriekšēja pieprasījuma tvērumu.

⁴⁰ Pieprasītā darba programma ir izraksts no “standartizācijas iestādes (ESO) darba programmā” (sk. Regulas 3. panta 1. un 2. punktu) ietvertās atsauces informācijas, un tajā ietverta tikai informācija par pieprasījuma izpildi un norādīti nodevumi, uz kuriem tas faktiski attiecas konkrētajā brīdī. Šā dokumenta izpratnē pieprasītā darba programma neietver projektu plānošanas vai ziņošanas elementus.

6.2. Pieprasītās darba programmas un grozījumi darba programmās

Visiem standartizācijas pieprasījumiem, kas pieņemti saskaņā ar Regulas 10. panta 1. un 2. punktu, jābūt “noteiktiem”, t. i., tajos jābūt skaidri noteiktiem visiem pieprasītajiem nodevumiem vai priekšmetam vai minētiem citiem skaidriem kritērijiem un norādījumiem, uz kuru pamata ESO jāsigatavo pieprasītā darba programma.

Šajā kontekstā “noteikts” arī nozīmē, ka Komisija un attiecīgā(-ās) ESO ir vienojušās par darba programmu un/vai pieņēmušas to zināšanai un ka to var paplašināt, izdodot jaunu standartizācijas pieprasījumu. Tomēr pieprasījumā var norādīt termiņus vai procedūru darba programmas atjaunināšanai vēlākā posmā, piemēram, pēc konkrētu pieprasītu standartu publicēšanas, vai noteikt pieprasītajām specifikācijām tikai vispārīgas robežas, ļaujot ESO ierosināt, cik nodevumu nepieciešams pieprasījuma izpildei.

Attiecībā uz standartizācijas pieprasījumiem par saskaņotajiem standartiem ir svarīgi, lai būtu konstatējams, ka visi pieprasītās darba programmas atjauninājumi tieši izriet no sākotnējā pieprasījuma, t. i., no tā sākotnējā tvēruma un prasībām, lai atsauces varētu publicēt *Oficiālajā Vēstnesī*. Šādā gadījumā pieprasījumā var noteikt procedūru⁴¹, saskaņā ar kuru attiecīgā ESO pēc apspriešanās ar Komisiju un pēc tam, kad Komisija ir informējusi Standartu komiteju un piekritusi, var pievienot pieprasītajai darba programmai jaunu saskaņotā standarta priekšmetu.

6.3. Standartizācijas pieprasījuma spēkā esība

Pēc sākotnējās pieprasītās darba programmas izpildes un visu nodevumu publicēšanas uzskatāms, ka standartizācijas pieprasījums ir **pabeigts**. Tādējādi jaunus standartizācijas priekšmetus var pievienot (tas neattiecas uz spēkā esošu nodevumu pārskatīšanu):

- izdodot jaunu pieprasījumu,
- izdarot grozījumus sākotnējā pieprasījumā vai
- īstenojot sākotnējā pieprasījumā paredzētu procedūru.

Pabeigts pieprasījums joprojām uzskatāms par darba uzdevumu Komisijas pieprasītu nodevumu pārskatīšanā. Tomēr parasti pabeigtajiem pieprasījumiem automātiski **nebeidzas derīguma termiņš**; tas ir īpaši svarīgi gadījumos, kad tiek iesniegti pieprasījumi par tādiem Eiropas standartiem Savienības tiesību aktu atbalstam, kuri jāpārskata, ņemot vērā tehnikas attīstību un saskaņā ar sākotnējā pieprasījuma (ar visiem tā grozījumiem) darba uzdevumu.

Komisija, pieņēmusi īstenošanas lēmumu par formālu iebildumu pret saskaņoto standartu, var izdot papildu standartizācijas pieprasījumu saskaņā ar 10. panta 1. un 2. punktā izklāstītajām procedūrām. Tas tiek veikts nevis tāpēc, ka sākotnējais pieprasījums būtu nepietiekams un spēkā neesošs, bet gan tāpēc, lai skaidri novērstu trūkumus un noteiktu standarta pārskatīšanas vai grozīšanas termiņus.

⁴¹ Attiecībā uz standartizācijas pieprasījumiem, kas saistīti ar politiku, šāda procedūra nav vajadzīga un nav piemērojama, jo uz tiem neattiecas nekādas turpmākas reglamentētas procedūras (piem., publicēšana *Oficiālajā Vēstnesī*), kurās būtu paredzēta pieprasīto darba programmu atjaunināšana, turklāt šādi pieprasījumi neierobežo ESO iespējas sākt citus standartizācijas pasākumus, kas nav ietverti prasītajās darba programmās.

Ir gadījumi, kad pieprasījuma derīguma termiņš uzskatāms par beigušos vai pieprasījums uzskatāms par atceltu; tie ir šādi:

- to aizstāj jauns pieprasījums vai grozījums; dažos šādos gadījumos var tikt sašaurināts iepriekšējā pieprasījuma tvērums un to var uzskatīt par daļēji spēkā neesošu;
- pieprasījumā ir īpašs noteikums par tā derīguma termiņa beigšanās nosacījumiem, piemēram, pieprasījuma derīguma termiņš var beigties, ja pieprasītā darba programma ir pilnīgi izpildīta (t. i., pieprasījums ir pabeigts) vai ja neviena ESO to neapstiprina;
- Komisija uzskata, ka pieprasījums ir novecojis⁴², piemēram, gadījumos, kad atbalstītie tiesību akti tiek atcelti vai — attiecībā uz veciem pieprasījumiem — ESO tā arī nav sagatavojusi(-šas) pieprasīto darba programmu.

Pēc pieprasījuma derīguma termiņa beigām vai pēc tā atcelšanas uz to nodevumu pārskatīšanu, kuri izstrādāti pēc šā pieprasījuma, vairs neattiecas pieprasījuma darba uzdevums.

6.4. To Eiropas standartu pārskatīšana, kuri atbalsta Savienības tiesību aktus

Visus Komisijas pieprasītos Eiropas standartus, kas atbalsta Savienības tiesību aktus, izstrādā, ievērojot tos pašus ESO noteikumus un principus, ko jebkura cita Eiropas standarta izstrādē. Vienīgā atšķirība ir tā, ka, sagatavojot šādus standartus, jāievēro un jāizpilda prasības, kas noteiktas pieprasījumā saskaņā ar konkrētiem Savienības tiesību aktiem, lai izveidotu tādus Eiropas standartus, kuros ievērotas sabiedrības intereses un likumīgās vajadzības.

Tos pašus noteikumus un principus ievēro arī šādu standartu pārskatīšanā. Proti, tos pašus standartizācijas principus jāturpina piemērot to saskaņoto standartu pārskatīšanā, kuri atbalsta Savienības saskaņošanas tiesību aktus, lai atsauci uz tiem varētu publicēt *Oficiālajā Vēstnesī*.

Pārskatot Eiropas standartus, kas atbalsta Savienības tiesību aktus (tāpat kā sagatavojot jaunus pieprasītos standartus), attiecīgajai ESO būtu arī jāapsver, vai šādiem standartiem saskaņā ar nozaru tiesību aktiem piemērojami kādi ierobežojumi vai īpaši nosacījumi, piemēram, vai pārskatītā saskaņotajā standartā var ieviest jaunus standartizācijas priekšmetus, nepārskatot standartizācijas pieprasījumu un Komisijai neveicot kādu citu darbību.

6.5. Ietekme uz standartizācijas pieprasījumiem, kas izdoti saskaņā ar Direktīvu 98/34/EK

Ņemot vērā Regulas 1. pantu un to, ka 10. panta 1. un 2. punktā ir noteikti vienīgie kritēriji un process, kas tieši piemērojami tādu jaunu Eiropas standartu un standartizācijas nodevumu izveidē, kuri attiecas uz ražojumiem un pakalpojumiem un atbalsta Savienības tiesību aktus un politikas virzienus, saskaņā ar Direktīvas 98/34/EK procedūrām (“vecajiem pilnvarojumiem”) izdoto pieprasījumu izmantošana pilnīgi jaunu standartizācijas priekšmetu ierosināšanai un to iekļaušanai šajos vecajos pieprasījumos ietvertajās pieprasītajās darba programmās ir ierobežota.

⁴² Pirms pieprasījuma derīguma termiņu atzīst par beigušos, parasti būtu jāapspriežas ar Standartu komiteju; dažos gadījumos būtu jāīsteno tā pati procedūra, kas pieprasījumu pieņemšanas gadījumā.

Tomēr vecie pieprasījumi joprojām ir spēkā, jo īpaši gadījumos, kad:

- uz pieprasītās darba programmas jau aptverto nodevumu visu pārskatīšanu attiecas sākotnējais, vecais standartizācijas pieprasījums;
- iepriekš pieprasītais darbs joprojām tiek apsvērts saskaņā ar vecajā pieprasījumā minētajām prasībām un termiņiem;
- pieprasīto darba programmu atjaunina saskaņā ar sākotnējā pieprasījumā skaidri noteiktām procedūrām, kritērijiem un termiņiem un paredzamie nodevumi ir noderīgi attiecīgo Savienības tiesību aktu vai politikas atbalstam.

Ja vecajā pieprasījumā nav noteikta skaidra procedūra vai ja saskaņā ar to ESO nav atļauts ierosināt jaunus standartizācijas priekšmetus, jaunas sabiedrības vajadzības standartizācijas jomā būtu jāapmierina ar jaunu pieprasījumu, kas izdots saskaņā ar 10. panta 1. un 2. punktu. Tas īpaši attiecas uz veciem standartizācijas pieprasījumiem par saskaņotajiem standartiem.

Pienācīgi pamatotos gadījumos veca pieprasījuma par saskaņotajiem standartiem darba programmu var paplašināt, pēc apspriešanās ar Standartu komiteju izdodot grozījumus, kas nav īstenošanas akts. Tomēr šādos gadījumos ieteicams pieprasītajai darba programmai pievienot tikai vienu standartizācijas priekšmetu, nevis jaunu priekšmetu kopumu. Ja ir vajadzīgs jauns saskaņoto standartu kopums vai ir pārskatīti Savienības saskaņošanas tiesību akti, attiecīgā gadījumā būtu jāizdod konsolidēts pieprasījums, ar ko atceļ veco pieprasījumu, lai izveidotu konsekventu un juridiski pareizu darba uzdevumu⁴³ visam standartizācijas darbam un vienu pieprasījumu, saskaņā ar kuru tiek izpildīta pieprasītā darba programma.

7. ESO SAGATAVOTO DOKUMENTU PROJEKTU ATBILSTĪBAS NOVĒRTĒŠANA

7.1. Atbilstības novērtēšanas iemesli un tvērums

Saskaņā ar Regulas 10. panta 5. punktu “Komisija kopā ar Eiropas standartizācijas organizācijām novērtē Eiropas standartizācijas organizāciju sagatavoto dokumentu projektu atbilstību tās sākotnējam pieprasījumam”. Šo atbilstības novērtēšanu vēlams veikt, pirms ESO ir formāli pieņēmusi nodevumu kā Eiropas standartu vai Eiropas standartizācijas nodevumu. Novērtējumā būtu jāsniedz atgriezeniskā saite par standartizācijas procesu (tostarp attiecīgi par tehniskajām struktūrvienībām un/vai tehniskajām valdēm), kas veikts, lai izpildītu standartizācijas pieprasījumu, bet tajā nevajadzētu sīki aprakstīt, kā ESO būtu jāizvēlas specifikācijas pieprasītajos nodevumos, jo visa atbildība par to jāuzņemas ESO.

Ir īpaši svarīgi novērtēt pieprasījumu par saskaņotajiem standartiem atbilstību, lai pārliecinātos, ka tie atbilst pieprasījumā minētajām prasībām, un lai Komisija varētu bez kavēšanās publicēt atsauces *Oficiālajā Vēstnesī*. Novērtēšanas mērķis ir arī nodrošināt ESO piekļuvi papildu norādījumiem par attiecīgos Savienības tiesību aktos ietvertajām prasībām.

⁴³ Pārredzamības un juridiskās noteiktības labad standartizācijas pieprasījumiem, kuros tiek lūgti saskaņotie standarti, vajadzētu būt viegli pieejamiem visām iesaistītajām personām un to pamatā vajadzētu būt spēkā esošiem Savienības tiesību aktiem.

Principā, novērtējot dokumenta atbilstību pieprasījumam un jebkurām attiecīgajām juridiskajām prasībām, lielākā uzmanība būtu jāpievērš diviem galvenajiem jautājumiem:⁴⁴

- noteikt un novērtēt, **cik lielā mērā dokuments aptver un aplūko pieprasījumā minētās prasības**, t. i., — ja runa ir par saskaņotā standarta projektu — cik lielā mērā ir faktiski aptvertas un aplūkotas piemērojamās juridiskās (un pamata) prasības;
- novērtēt, vai **dokumentā pievērsta pietiekama uzmanība pieprasījumā minētajām prasībām**, t. i., — ja runa ir par saskaņotā standarta projektu — vai katrai aptvertajai juridiskajai (un pamata) prasībai ir pievērsta pietiekama uzmanība, proti, vai ir aptvertas attiecīgās juridiskās prasības (piem., par veselības aizsardzību, drošību, drošumu, vides aizsardzību, pieejamību un sadarbību) un vai ir ievērots vispārāztītais tehnoloģiju attīstības līmenis.

Turklāt attiecībā uz saskaņotā standarta projektu atbilstības novērtēšanas laikā jāpārbauda un jānovērtē tās informācijas esība un vispārējais saturs, kurā norādītas juridiskās prasības, ko paredzēts aptvert saskaņotā standarta projektā (sk. III daļas 2.8.4. nodaļu).

Novērtējot “atbilstību standartizācijas pieprasījumam”, būtu arī kopumā jāpārbauda, vai ir pienācīgi ievēroti ESO noteiktie atzītie dokumentu sagatavošanas principi, tostarp nozarē noteiktie dokumentu sagatavošanas noteikumi, ja tādi ir. Parasti gaidāms, ka ESO konsekventi ievēros savus dokumentu sagatavošanas noteikumus, jo īpaši noteikumus, kas attiecas arī uz starptautisku standartu sagatavošanu un noformēšanu, lai nodrošinātu, ka tās sagatavo pienācīgas kvalitātes un starptautiskas nozīmes standartus.

7.2. Atbilstības novērtēšanas metode

Attiecībā uz katru standartizācijas pieprasījumu, Komisijas departamentam, kas to izdevis, jāvienojas ar ESO par atbilstības novērtēšanas īstenošanu praksē. Saskaņā ar Regulas 10. panta 5. punktu ESO jānodrošina personām, kas atbildīgas par novērtēšanas darbu, neierobežota piekļuve visiem vajadzīgajiem dokumentiem, tostarp normatīvajām atsaucēm, un attiecīgajām tehnisko struktūrvienību vai līdzvērtīgu dokumentu sagatavotāju vienību sanāksmēm.

To var veikt trejādi:

- i. ESO pašas nodrošina Komisijai prasīto novērtēšanas informāciju un secinājumus, kas gūti sevis novērtēšanā, un novērtēšanas rezultātus apstiprina pienācīgi dokumentēti pierādījumi, kuros aprakstīti standartizācijas pieprasījuma izpildes nodrošināšanai izmantotie līdzekļi un rīki, piemēram, speciāli kontrolesaraksti, ziņojumi utt., un kuri reģistrēti un sagatavoti projekta sagatavošanas darba un novērtēšanas laikā, vai
- ii. ESO nolīgst ekspertus, kas nav iesaistīti ESO īstenotajā standartizācijas procesā, veic skaidri noteiktus uzdevumus dažādos projekta sagatavošanas posmos un ziņo par novērtēšanas rezultātiem ESO un Komisijai, vai
- iii. atbildīgais Komisijas departaments aktīvi piedalās standartizācijas procesā, novērtē rezultātus dažādos projekta sagatavošanas posmos un ierosina pārrunas ar attiecīgo ESO par novērtēšanas rezultātiem.

⁴⁴ Parasti nav jānovērtē to nodevumu atbilstība juridiskajām prasībām, kuri atbalsta Savienības politikas virzienus.

Attiecībā uz standartizācijas pieprasījumiem, kas saistīti ar politiku, Komisijas departamentam vienmēr vajadzētu pietikt ar ESO pašu sagatavoto informāciju, lai tas varētu secināt, vai iznākums atbilst sākotnējam pieprasījumam.

Sīkāka informācija par standartizācijas pieprasījumu izpildes pārraudzības līdzekļiem gan no Komisijas, gan ESO skatupunkta sniegta atsevišķā dokumentā "Pilnvarojumu pēckontrole"⁴⁵.

7.3. Atbilstības novērtēšanas rezultātu izmantošana

Tehniskās specifikācijas iekļauj pieprasītajā dokumentā, pamatojoties uz konsensu, un tās pieņem saskaņā ar ESO iekšējiem noteikumiem. Regulas 10. panta 5. punktam atbilstošā atbilstības novērtēšana nav konsensa veidošanas procesa daļa, bet gan papildu darbība, kas Regulā paredzēta, lai nodrošinātu Komisijas pieprasīto Eiropas standartu un Eiropas standartizācijas nodevumu kvalitāti.

Lēmums par to, cik lielā mērā jāņem vērā novērtēšanas rezultāti, vienmēr būtu jāpieņem ESO. Pēc saskaņotā standarta pieņemšanas attiecīgajai ESO saskaņā ar saviem principiem un noteikumiem būtu jānolemj, vai sākotnējā pieprasījuma noteikumi izpildīti pilnīgi vai daļēji un vai Komisijai var iesniegt atsauces informāciju, lai tā varētu publicēt atsauces *Oficiālajā Vēstnesī*.

Pirms Komisija nolemj, vai publicēt atsauces uz saskaņoto standartu *Oficiālajā Vēstnesī* saskaņā ar 10. panta 6. punktu, tai jāspēj piekļūt atbilstības novērtēšanas rezultātiem un informācijai par to, kā attiecīgā ESO šos rezultātus praktiski īstenojusi, ja tā to darījusi. Komisijai, ņemot vērā šo informāciju, būtu jāspēj nekavējoties nolemt, vai atsauces var publicēt *Oficiālajā Vēstnesī*. Komisijai, piemērojot 10. panta 6. punktu, ir prerogatīva izvērtēt, vai novērtēšanas rezultāti ir pieņemami vai nav.⁴⁶ Neatkarīgi no izvērtējuma Komisija dara pieejamus attiecīgos dokumentus pārredzamības labad un saskaņā ar labas administratīvās prakses principiem.

⁴⁵ http://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/vademecum/index_en.htm.

⁴⁶ Par lēmumu attiecībā uz atsauču (ne)publicēšanu *Oficiālajā Vēstnesī* praktiski var veikt starpdienestu apspriešanos, un šādā gadījumā Komisijas departaments nevar pieņemt vienpersonisku lēmumu.

I PIELIKUMS. PAMATINFORMĀCIJA

1. Brīvprātīgas standartizācijas nozīme sabiedrībai

Standartizācija ir process, kurā tiek noteiktas brīvprātīgas, tirgum nepieciešamas tehniskās specifikācijas. Tā ir instruments, ko izmanto visas iesaistītās personas (tirgus dalībnieki, pilsoniskā sabiedrība, publiskās iestādes, rūpniecības nozare), lai radītu tehniskās vai kvalitātes specifikācijas nolūkā garantēt noteiktu sniegumu, drošību, sadarbību vai citus nosacījumus, kas nepieciešami racionalizēšanai, izmaksu samazināšanai, tirdzniecības atvieglošanai utt. Ieinteresētās personas standartizācijas procesā vienojas par tehniskajām specifikācijām, kas ietvertas standartos, kuri sniegtu labumu gan šīm personām, gan sabiedrībai, ja tie tiktu piemēroti. Standartus parasti nosaka atvērtā un pārredzamā procesā, kas pamatots uz konsensu starp ieinteresētajām personām, kurām ir vajadzība piemērot šos standartus vai kuras vēlas tos piemērot.

Standarti var attiekties uz jebkuru ražojumu, pakalpojumu vai procesu aspektu atkarībā no to lietotāju vajadzībām. Brīvprātīgā standartizācijā standartu saistību ar tirgu nosaka tirgi un īpaši personas, kas piedalās standartizācijas procesā vai kam ir piekļuve tam.

Tā kā standartizācija pulcē ekspertus no visām jomām, tā ir piemērots un spēcīgs instruments, ar ko var vienprātīgi apvienot zināšanas vienā kopumā, kuru pēc tam atspoguļo aktuālajam tehnoloģiju attīstības līmenim atbilstošās tehniskās specifikācijās. Standarti būtu regulāri jāpārskata, ņemot vērā tehnoloģiju attīstību.

Standarti arī gadiem tikuši izmantoti, lai risinātu problēmas, kas skar sabiedrību, piemēram, veselības aizsardzības un drošības jautājumus. Dažos gadījumos brīvprātīgie standarti ir palielinājuši drošību jomās, kurās nebija juridisko prasību, bet citos gadījumos nevis paši izstrādājuši brīvprātīgas specifikācijas, bet atsaukušies uz standartiem vai standartos ietvertām tehniskām specifikācijām, reizēm tos padarot obligātus un ietverot juridiskajās prasībās.

Standarti ir “brīvprātīgi” tādā ziņā, ka standartu piemērošana standartizācijas organizāciju publicētajā versijā vienmēr ir brīvprātīga. Privātām standartizācijas organizācijām nav tiesību pieprasīt standartus uzskatīt par obligātiem. Tiesību aktos atsaucēs uz standartiem parasti tiek piemērots šis princips. Tomēr likumdevējs var nolemt standartus vai to daļas padarīt par obligātiem, piemēram, lai nodrošinātu sadarbību, klasificētu ražojumu sniegumu vai pārbaudītu atbilstību tiesību aktos noteiktajām robežvērtībām. Taču visbiežāk standarti kļūst komerciāli saistoši, pamatojoties uz privātiem savstarpējiem ekonomikas dalībnieku nolīgumiem.

Brīvprātīgajiem standartiem ir vairāki galvenie uzdevumi, un tie cita starpā ir šādi:

- atvieglot ražojumu un pakalpojumu piekļuves tirgum;
- uzlabot uzņēmumu darbību;
- sekmēt vai izplatīt inovāciju;
- atbalstīt veselības aizsardzības un drošības, sadarbības vai citus tiesību aktus;
- sekmēt IKT privātumu, drošumu un sadarbību;
- risināt tādus vispārībai svarīgus jautājumus kā klimata pārmaiņas, ilgtspējīga resursu izmantošana, inovācija, iedzīvotāju novecošana, invalīdu integrācija, patērētāju aizsardzība, darba ņēmēju drošība un darba apstākļi.

Reizēm standarti izmantoti ļaunprātīgi, un būtu jāraugās, lai to novērstu.

Valstu standartizācijas iestādes (VSI) parasti sekmē valsts rūpniecības politikas īstenošanu. Eiropas Savienībā šīm iestādēm ir divējāds pienākums:

- tās apkalpo valsts iesaistītās personas;
- tās sadarbojas savā starpā Eiropas līmenī, lai sekmētu Savienības politikas īstenošanu un valsts standartu saskaņošanu ar ESO darba palīdzību.

2. Savienības standartizācijas politika — īss atskats vēsturē

Pirmais svarīgākais tiesību akts, kurā tika izklāstīta Savienības standartizācijas politika, bija Direktīva 83/189/EEK, saskaņā ar kuru VSI bija pienākums paziņot Komisijai, ESO un pārējām VSI par savām standartizācijas darba programmām. Direktīvā bija ietverts arī pants, ar kuru Komisijai tika atļauts lūgt ESO sagatavot Eiropas standartus (ražojumiem) noteiktā termiņā.

No standartizācijas politikas skatupunkta Direktīva 83/189/EEK bruģēja ceļu uz “jauno pieeju” — likumdošanas metodi, kas paredzēta tiesību aktos ražojumiem noteikto prasību saskaņošanai un brīvprātīgai Eiropas standartu (saskaņoto standartu) kā svarīga saskaņošanas atbalsta instrumenta izmantošanai. “Jauno pieeju” apstiprināja Ministru padome 1985. gada 7. maijā rezolūcijā “Jauna pieeja tehniskajai saskaņošanai un standartiem”.⁴⁷ Šī metode tika pārskatīta 2008. gadā ar “jauno tiesisko regulējumu” (JTR)⁴⁸, un kopš tā laika tā paredz pamatnostādņu nodrošināšanu attiecībā uz tiesību aktu par ražojumiem satura ierobežošanu līdz “pamatprasībām”, tādējādi šo prasību izpildes tehnisko aspektu izklāstīšana brīvprātīgajos saskaņotajos standartos tiek atstāta ESO ziņā.

“Jaunā pieeja” radīja vajadzību izstrādāt Eiropas standartizācijas politiku, kas atbalstītu jaunos ražojumu saskaņošanas tiesību aktus, un izveidot publiskā un privātā sektora partnerības starp Savienību un ESO nolūkā nodrošināt kopīgu izpratni par mērķiem, kas sekmē vienotā tirgus darbību.

Metode, saskaņā ar kuru Savienības tiesību aktos tiek izdarītas atsauces uz Eiropas standartiem, pirmoreiz sistemātiski tika izmantota “jaunās pieejas” direktīvās, bet vēlāk arī citās jomās. Pirmais oficiālais pamudinājums izmantot šo metodi tika pausts Padomes 1992. gada 18. jūnija Rezolūcijā⁴⁹ (17. un 21. punktā), kurā Komisija tika aicināta vajadzības gadījumā to izmantot nākamajos tiesību aktu projektos.

Rezolūcija (17. punkts) arī mudināja izmantot Eiropas standartus par ekonomiskās un rūpnieciskās integrācijas instrumentu vienotajā tirgū. Tas paredz arī Eiropas standartizācijas sekmēšanu tās politikas virzienu ietvaros, pat ja to pamatā nav tiesību akti, kā tas ir, piemēram, jauno tehnoloģiju jomā.

1998. gadā Direktīvu 83/189/EEK aizstāja ar Direktīvu 98/34/EK.

Padomes 1999. gada 28. oktobra Rezolūcijā⁵⁰ uzsvērtā (10. punktā) “Eiropas standartizācijas kā tāda līdzekļa nozīme, ar kuru var apmierināt konkrētas Eiropas tirgus

⁴⁷ OV C 136, 4.8.1985.

⁴⁸ Lēmums Nr. 768/2008/EK (OV L 218, 13.8.2008.).

⁴⁹ OV C 173, 9.7.1992.

⁵⁰ OV C 141, 19.5.2000.

vajadzības, ievērot sabiedrības intereses, jo īpaši tās, kas atbilst Eiropas politikai, nodrošināt standartus jaunās jomās”.

2003. gada 10. novembra rezolūcijā⁵¹ Padome atzina, ka “jaunā pieeja” ir piemērots un efektīvs regulatīvs modelis, kas sniedz iespēju ieviest tehnoloģiskus jauninājumus un uzlabo Eiropas rūpniecības nozares konkurētspēju, un apstiprināja vajadzību šīs pieejas principus piemērot arī jaunās jomās.

Komisijas 2004. gada paziņojumā par Eiropas standartizācijas nozīmi Eiropas politikā un tiesību aktos⁵² uzsvērts, ka “standartizācijas paplašināšana Kopienas tiesību aktu jomās ārpus vienota tirgus ir ļoti vēlama, protams, ņemot vērā saistīto jomu specifiku saskaņā ar Komisijas priekšlikumiem par vadību un labāku regulējumu”.

Eiropas Parlaments 2010. gada 21. oktobra Rezolūcijā par Eiropas standartizācijas nākotni (15. punkts)⁵³ “norāda, ka pēdējos gados ir palielinājies standartizācijas mandātu skaits tiesību aktu jomās, uz kurām neattiecas “jaunā pieeja”, norādot uz to, ka šis modelis tiek pieņemts plašā ES politikas virzienu spektrā; uzskata, ka būtu vēlams paplašināt Eiropas standartu izmantošanu, attiecinot tos arī uz citām Savienības tiesību aktu jomām un politikas virzieniem, kas nav saistīti ar vienoto tirgu, ņemot vērā attiecīgo nozaru specifiku un rīkojoties saskaņā ar labākas regulācijas principiem”.

Uz Komisijas izdoto standartizācijas pieprasījumu pamata izstrādātie Eiropas standarti tika veiksmīgi izmantoti “jaunās pieejas” / JTR tiesību aktos par ražojumiem, kā rezultātā Eiropas standartus sāka izmantot aizvien plašāk arī citu Savienības tiesību aktu atbalstam un pat tādu politikas virzienu atbalstam, kuros nebija pieņemti īpaši Savienības tiesību akti. Ar Direktīvu 83/189/EEK aizsāktā procesa rezultātā tika pieņemta Regula (ES) Nr. 1025/2012 par Eiropas standartizāciju, kurā Eiropas standartizācija atzīta par Savienības politikas instrumentu.

Ar Regulu saskaņoto standartu izmantošana padarīta par normu arī citās jomās, ne vien “jaunās pieejas” / JTR tiesību aktos par ražojumiem. Saskaņotos standartus var izmantot arī tam, lai sekmētu tādu tiesību aktu piemērošanu, kuri attiecas uz pakalpojumiem. Turklāt ar Regulu pirmo reizi ir izveidots pārnozaru tiesiskais pamats Eiropas standartizācijas izmantošanai un tādu standartizācijas pieprasījumu izdošanai, kas atbalsta Savienības politikas virzienus, kuros nav pieņemti īpaši Savienības tiesību akti.

⁵¹ Padomes 2003. gada 10. novembra Rezolūcija par Eiropas Komisijas paziņojumu “Jaunās pieejas direktīvu īstenošanas uzlabošana” (OV C 282, 25.11.2003., 3. lpp.).

⁵² COM(2004) 674 galīgā redakcija.

⁵³ [http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2010/2051\(INI\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2010/2051(INI)).

II PIELIKUMS. SAVIENĪBAS STANDARTIZĀCIJAS POLITIKAS ATSAUCES DOKUMENTI

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1025/2012 par Eiropas standartizāciju
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:316:0012:0033:LV:PDF>
- (2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Regula (ES) Nr. 182/2011, ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32011R0182>
- (3) Komisijas paziņojums “Eiropas standartu stratēģisks redzējums: virzības mērķis — līdz 2020. gadam sekmēt un paātrināt ilgtspējīgu Eiropas ekonomikas izaugsmi (COM(2011) 311 galīgā redakcija, 1.6.2011.)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0311:FIN:LV:PDF>
- (4) Komisijas dienestu darba dokuments (SEC(2011) 671 galīgā redakcija, 1.6.2011.): “Ietekmes novērtējums, kas papildina priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas standartizāciju (COM(2011) 0315 galīgā redakcija)”
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011SC0671&from=EN>
- (5) Jaunais tiesiskais regulējums — Savienības saskaņošanas tiesību akti par ražojumiem
http://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/new-legislative-framework/index_en.htm
- (6) Vispārējās pamatnostādnes sadarbībai starp *CEN*, *Cenelec* un ETSI, Eiropas Komisiju un EBTA (28.3.2003.)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2003:091:0007:0011:EN:PDF>
- (7) “Zilā rokasgrāmata” par ES produktu noteikumu īstenošanu⁵⁴
http://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/building-blocks/index_en.htm

⁵⁴ Skatīt 4.1.2. nodaļu “Atbilstība pamatprasībām — saskaņotie standarti”.